

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องสารนิเทศอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ หน่วยงานผู้ผลิต ขอบเขตเนื้อหาอาชีพต่าง ๆ ที่ครอบคลุมและความทันสมัยของสารนิเทศอาชีพที่จัดเก็บในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ตลอดจนสอบถามทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานจัดเก็บและให้บริการสารนิเทศอาชีพ ในด้านความพอเพียง และความต้องการสารนิเทศอาชีพ และศึกษาแหล่งผู้ผลิตสารนิเทศ ในด้านวัตถุประสงค์การผลิตสารนิเทศอาชีพ สาขาวิชาที่ผลิตรูปแบบที่ผลิต การเผยแพร่สารนิเทศอาชีพที่ผลิต กลุ่มผู้อ่านเป้าหมายที่แหล่งผู้ผลิตคาดหวัง และบทบาทของหน่วยงานผู้ผลิต ต่อการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับอาชีพ

การวิจัยครั้งนี้ มีสมมติฐาน 2 ประการคือ

1. สารนิเทศอาชีพที่จัดเก็บในโรงเรียนมัธยมศึกษา ส่วนใหญ่ผลิตโดยหน่วยงานด้านการแนะแนวภาครัฐบาล
2. สารนิเทศอาชีพที่มีในโรงเรียนมัธยมศึกษา มักปรากฏในรูปแบบจุลสารแผ่นพับ/แผ่นปลิวมากกว่ารูปแบบอื่น ๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนคือ

1. การวิเคราะห์สารนิเทศอาชีพ ที่จัดเก็บในโรงเรียนมัศึกษากลุ่มตัวอย่างการวิจัยจำนวน 5 โรงเรียน ที่เป็นโรงเรียนแม่แบบด้านการแนะแนว ได้แก่ โรงเรียนบางกะปิ โรงเรียนเทพศิลา โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า โรงเรียนสตรีศรีสุทรบำเพ็ญ และโรงเรียนเทพศิรินทร์ รวมเกล้า สารนิเทศอาชีพที่วิเคราะห์มีจำนวนทั้งสิ้น 367 รายการ และได้บันทึกรายละเอียดลงในแบบบันทึกข้อมูล
2. การสอบถามทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน อันได้แก่ครูแนะแนว และครูบรรณารักษ์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 5 โรงเรียน ถึงทัศนคติในด้านความพอเพียงและความต้องการสารนิเทศอาชีพ รูปแบบคุณสมบัตินิเทศอาชีพที่ผู้ต้องการ ซึ่งได้รับคำตอบจากผู้ปฏิบัติงาน 32 ราย

3. การสอบถามหน่วยงานผู้ผลิตสารนิเทศอาชีวะที่ได้จากการรวบรวมและวิเคราะห์สารนิเทศอาชีวะในขั้นตอนที่ 1 จำนวน 179 ราย/แห่ง ถึงวัตถุประสงค์การผลิตสารนิเทศอาชีวะ กลุ่มผู้อ่านเป้าหมายของหน่วยงานผู้ผลิต ขอบเขตเนื้อหา อาชีวะ สาขาวิชาที่ผลิต การเผยแพร่สารนิเทศอาชีวะบทบาทต่อการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับอาชีวะ ของหน่วยงานผู้ผลิตที่นอกเหนือจากการผลิตสารนิเทศอาชีวะ และได้คำตอบกลับจากหน่วยงานผู้ผลิต 119 แห่ง ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สารนิเทศอาชีวะที่จัดเก็บในโรงเรียนมัธยมศึกษา

1. รูปแบบสารนิเทศอาชีวะ

สารนิเทศอาชีวะที่จัดทำออกเผยแพร่และปรากฏในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ทำการศึกษามีหลายรูปแบบต่าง ๆ เช่น หนังสือ จุลสาร แผ่นพับ โปสเตอร์ และสื่อทัศนวัสดุ เช่น สไลด์ แถบภาพ แถบเสียง รายการทางโทรทัศน์ ซึ่งในบรรดารูปแบบเหล่านี้ ปรากฏว่า สารนิเทศอาชีวะเผยแพร่อยู่ใน 2 รูปแบบหลัก คือ แผ่นพับ/แผ่นปลิว (116 รายการ) และจุลสาร (113 รายการ) สำหรับสารนิเทศอาชีวะที่อยู่ในรูปสื่อทัศนวัสดุ ปรากฏว่า มี 3 รูปแบบเป็นแถบเสียงมากกว่า แถบภาพ และสไลด์สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากขั้นตอนการผลิตสิ่งตีพิมพ์ และสื่อทัศนวัสดุดังกล่าว ไม่ซับซ้อนยุ่งยาก และเสียค่าใช้จ่ายในการผลิตน้อยกว่ารูปแบบอื่น นอกจากนี้จากการที่ผู้ผลิตสารนิเทศอาชีวะส่วนใหญ่มุ่งเผยแพร่สารนิเทศอาชีวะที่ผลิตโดยแจกฟรี จึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้มีการผลิตในรูปแบบแผ่นพับ/แผ่นปลิวเป็นหลัก

ผลจากการวิจัยนี้ จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 2 ที่ตั้งไว้ว่าสารนิเทศอาชีวะในโรงเรียนมัธยมศึกษา มักอยู่ในรูปแบบแผ่นพับ/แผ่นปลิว จุลสาร มากกว่ารูปแบบอื่น

2. สถานที่จัดเก็บ

Summerson (1984) ชี้ว่าการจัดเก็บและให้บริการสารนิเทศอาชีวะ ควรมุ่งเน้นให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึง สารนิเทศได้ง่าย และโดยอิสระ ในสถานศึกษาหลายแห่ง ที่มีการจัดเก็บและบริการสารนิเทศอาชีวะภายในสถาบัน จึงยังตกเถียงกันว่าสารนิเทศอาชีวะที่จัดเก็บควรอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของหน่วยงานแนะแนว หรือห้องสมุดโรงเรียน โดยจัดเก็บแยกไว้เป็นมุมหนึ่งต่างหาก หรือหากจะมีการ

จัดตั้งห้องสมุดอาชีพ ศูนย์สารนิเทศอาชีพเพื่อรับผิดชอบงานนี้โดยเฉพาะควรมอบหมายให้หน่วยงานใด เป็นผู้รับผิดชอบ

ในเรื่องนี้พบว่าสารนิเทศอาชีพที่จัดเก็บในโรงเรียนทั้ง 5 แห่ง ส่วนใหญ่จัดเก็บอยู่ในหน่วยงานแนะแนวมากกว่าในห้องสมุดโรงเรียน (270 รายการ และ 74 รายการ) ขณะที่มีสารนิเทศอาชีพ จำนวน 23 รายการที่จัดเก็บทั้งในหน่วยงานแนะแนว และในห้องสมุดโรงเรียน เมื่อพิจารณาตามรูปแบบสารนิเทศอาชีพที่จัดเก็บในแต่ละสถานที่ พบว่ามีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ในห้องสมุดโรงเรียนจัดเก็บชีวประวัติ และหนังสือมากกว่ารูปแบบอื่น ในขณะที่ห้องแนะแนวจัดเก็บรูปแบบจุลสาร และแผ่นพับ/แผ่นปลิว เป็นหลัก การที่หน่วยงานทั้ง 2 เน้นการจัดเก็บสารนิเทศอาชีพในรูปแบบที่ต่างกัน เช่นนี้ เป็นเพราะในหน่วยงานแนะแนว มีครูแนะแนวที่ทำหน้าที่แนะนำ และให้คำปรึกษา เกี่ยวกับการเลือกแผนการเรียนตามอาชีพที่นักเรียนสนใจ การจัดเก็บข้อมูลเพื่อประกอบการให้คำแนะนำในรูปแบบแผ่นพับ/แผ่นปลิว และจุลสาร จึงเป็นวิธีที่สะดวกต่อการปฏิบัติงาน เพราะข้อมูลที่ปรากฏในแผ่นพับ/แผ่นปลิว และจุลสารมีเพียงข้อมูลที่จำเป็นต่อการตัดสินใจเลือกแนวทางการศึกษาต่อในสถานศึกษาแต่ละแห่งแต่ละสาขาอาชีพ ในขณะที่หนังสือชีวประวัติบุคคลสำคัญที่ครูบรรณารักษ์ต้องการนั้นมีบรรจุเนื้อหาสาระที่สร้างแรงบันดาลใจความสนใจเกี่ยวกับอาชีพมากกว่า การให้ข้อมูลที่จำเป็นต่อการตัดสินใจประกอบกับเป็นสิ่งพิมพ์ที่บุคคล เขียนขึ้นแล้วขายลิขสิทธิ์ให้แก่สำนักพิมพ์ เป็นผู้จัดการพิมพ์ จัดจำหน่ายมากกว่าแจกฟรี การจัดหาสารนิเทศอาชีพในรูปแบบนี้ จึงเป็นหน้าที่ของครูบรรณารักษ์ ในการจัดหาไว้ในห้องสมุดโรงเรียน

ผลจากการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า หน่วยงานแนะแนวเป็นหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการจัดเก็บ และให้บริการสารนิเทศอาชีพ ดังที่ จันทนา กลิ่นทอง (2532) และประภาวดี สืบสนธิ์ (2533) ที่พบว่า หน่วยงานแนะแนวเป็นหน่วยงานหลัก ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบการจัดเก็บ และให้บริการสารนิเทศอาชีพ ส่วนห้องสมุดโรงเรียนเป็นอีกหน่วยงานที่รับผิดชอบงานนี้รองลงมา ซึ่งในเรื่องนี้ชี้ให้เห็นว่า หากจะมีการจัดตั้งห้องสมุดอาชีพเพื่อรับผิดชอบการดำเนินงานโดยเฉพาะควรอยู่ในความรับผิดชอบของครูแนะแนวมากกว่าครูบรรณารักษ์

3. เนื้อหาสารนิเทศอาชีพ

สารนิเทศอาชีพมักเสนอรายละเอียดด้านอาชีพ ด้านการศึกษาที่นำไปสู่การประกอบอาชีพและข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และจำเป็นต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ เช่นแบบทดสอบ ทางจิตวิทยาสังคม

ที่ช่วยให้การตัดสินใจเลือกอาชีพ เลือกแผนการศึกษาต่อได้อย่างเหมาะสม มีเหตุผล รายละเอียดทั้ง 3 ด้านนี้ จะสนับสนุนซึ่งกันและกัน

จากการวิเคราะห์เนื้อหาสารนิเทศอาชีพ พบว่ามีการเสนอข้อมูลด้านการศึกษาอย่างเดียว เป็นอันดับแรก (ร้อยละ 42.78) รองลงมาเป็นการเสนอข้อมูลอาชีพประการเดียว (ร้อยละ 35.42) ในขณะที่สารนิเทศอาชีพที่มุ่งให้ข้อมูลมากกว่า 1 ด้านพร้อมกันไปมีเพียงร้อยละ 4.09-6.54 โดยนำเสนอข้อมูลการศึกษาพร้อมกับข้อมูลอาชีพมากเป็นอันดับแรก และมีสารนิเทศอาชีพร้อยละ 3.81 ที่ให้ข้อมูลครบถ้วนทั้ง 3 ด้านในเล่มเดียวกัน

4. อาชีพ และสาขาวิชาที่นำเสนอ

เมื่อทำการวิเคราะห์โดยนับจำนวนความถี่อาชีพต่าง ๆ ที่นำเสนอพบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 85 อาชีพ โดยจัดกลุ่มตามลักษณะงานได้ 14 กลุ่มอาชีพ และพบว่า มีการนำเสนออาชีพในกลุ่ม สังคมศาสตร์ มนุษยวิทยา และสื่อสารมวลชนมากที่สุด (ร้อยละ 16.88) รองลงมาเป็นกลุ่มอาชีพทางการแพทย์พยาบาล และสาธารณสุข (ร้อยละ 12.66) กลุ่มอาชีพวิศวกรรม การสำรวจคอมพิวเตอร์ และกลุ่มอาชีพทางเศรษฐศาสตร์ ธุรกิจการเงินการธนาคาร และพาณิชย์กรรม (ร้อยละ 10.83)

ข้อมูลการศึกษา ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีการนำเสนอมากที่สุดนั้นพบว่า เป็นข้อมูลแนะนำการศึกษา ต่อ ระดับอุดมศึกษา อาชีวศึกษา และมีธยมศึกษาตามลำดับ (ร้อยละ 68.66, 16.99 และ 0.42) จึงนับว่าสารนิเทศอาชีพที่เสนอข้อมูลการศึกษา ที่มีอยู่ในโรงเรียนมีความเหมาะสมกับผู้ใช้ เพราะให้รายละเอียด และแนวทางการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา อันเป็นระดับที่สูงขึ้นไป

ข้อมูลการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ปรากฏว่าเสนอสาขาสังคมศาสตร์มากที่สุด สาขานี้ ประกอบด้วย 5 สาขาย่อยคือ สังคมและพฤติกรรมศาสตร์ บริหารธุรกิจและพาณิชย์การ สื่อสารมวลชน และการเอกสาร คหกรรมศาสตร์ ธุรกิจบริการ ข้อมูลการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่เสนอรองลงมาคือ สาขาแพทยศาสตร์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ และวิทยาการคอมพิวเตอร์ และสาขาวิศวกรรมศาสตร์ตามลำดับ

สำหรับการศึกษาระดับอาชีวศึกษา มีความถี่ในการนำเสนอลดหลั่นใน 5 สาขาวิชาคือ ข่างอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม คหกรรม ศิลปหัตถกรรม และเกษตรกรรมตามลำดับ

นอกจากนี้ ยังพบว่ามีการนำเสนอข้อมูลการศึกษาวิชาชีพอื่น ๆ (ร้อยละ 13.93) ได้แก่ ทหาร ตำรวจ มัคคุเทศก์ พนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน ธุรกิจโรงแรม และการท่องเที่ยว การบิน พณิชยน์าวี พนักงานไปรษณีย์โทรคมนาคม อุตุนิยมวิทยา ชลประทาน การประกบธุรกิจส่วนตัวตามลำดับ

สำหรับข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ พบว่ามีปรากฏน้อยมาก และมักปรากฏร่วมกับข้อมูลอาชีพ หรือข้อมูลการศึกษา ข้อมูลเหล่านี้ได้แก่ คำแนะนำ/แบบทดสอบบุคลิกภาพที่ควรมีในการประกอบอาชีพ แบบวัดความสนใจในอาชีพ แบบวัดความถนัดในการประกอบอาชีพ แบบทดสอบค่านิยมในการประกอบอาชีพตามลำดับ

นอกจากนี้ยังพบว่า มีการนำเสนอข้อมูลปลีกย่อยอีก ได้แก่ คำแนะนำการตัดสินใจเลือกอาชีพ และเลือกศึกษาต่อ การเลือกคณะวิชาที่สมัครสอบ การเรียนและสอบให้ได้ผลในมหาวิทยาลัยและการเตรียมตัวสมัครงาน ซึ่งกล่าวได้ว่า เป็นข้อมูลต่อเนื่องตั้งแต่การตัดสินใจเลือกอาชีพเลือกแผนการเรียน การเตรียมตัวสอบจนกระทั่งการเตรียมตัวเข้าทำงาน

ผลการวิจัยครั้งนี้มีข้อสังเกตว่า ข้อมูลอาชีพ และข้อมูลการศึกษาที่นำไปสู่การประกอบอาชีพ ที่มีการนำเสนอมากใน 3 อันดับแรกนั้น เป็นเรื่องในอาชีพและสาขาวิชาเดียวกันคือสาขาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ การแพทย์และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ ทั้งนี้เนื่องจากความรู้ในสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ครอบคลุมความรู้หลายสาขาสามารถประกอบอาชีพต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง และเป็นอาชีพที่พบเห็นได้ง่ายในสังคม เช่น อาชีพนักอักษรศาสตร์ นักเขียน นักข่าว นักหนังสือพิมพ์ บรรณาธิการ นักโฆษณา เป็นต้น

ส่วนอาชีพในสาขาวิชาการแพทย์ฯ วิทยาศาสตร์และวิทยาการคอมพิวเตอร์ วิศวกรรมศาสตร์ และสาขาบริหารธุรกิจ และพาณิชย์การ ต่างเป็นอาชีพที่สำคัญ และกำลังขาดแคลน แต่มีการนำเสนอเป็นอันดับรองลงมาดังที่ ฝ่ายวิชาการธนาคารกสิกรไทย สำรวจปัญหาการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศ พบว่าปัญหาหลักในขณะนี้คือ การขาดแคลนบุคลากรที่สามารถรองรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศ โดยเฉพาะวิศวกร ซึ่งเป็นบุคลากรที่สามารถรับและเรียนรู้เทคโนโลยีขั้นสูงได้ จากการสำรวจพบว่าในปี 2531 มีอัตราส่วนวิศวกร 42 คนต่อประชากร 1 ล้านคน (ฐานเศรษฐกิจ, 8 มกราคม 2533) นอกจากนี้ อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา มีการตื่นตัวในการใช้คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสื่อสารทั้งภาครัฐบาลและเอกชน เป็นที่คาดคะเนว่า ความต้องการ

บุคลากรด้านคอมพิวเตอร์ทั้งสิ้น ประมาณปีละ 6,000 คน ในขณะที่หน่วยงานด้านการศึกษาผลิตได้ ประมาณปีละ 3,000 คนเท่านั้น (สถาบันพัฒนาการวิจัยแห่งประเทศไทย กล่าวไว้ใน แสงจันทร์ สีดำ, 2532 แต่จากการวิจัยนี้ พบว่าข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพดังกล่าวมีเผยแพร่เป็นอันดับรองจากสาขาสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ทั้ง ๆ ที่แผนการศึกษาระดับอุดมศึกษาต้องการลด หรือขลอการผลิตบุคลากรสาขานี้ (ทรวงมหาวิทยาลัย, 2529)

นอกจากนี้ยังพบว่า มีการนำเสนอข้อมูลการศึกษาวิชาชีพต่าง ๆ เช่น ทหาร ตำรวจ พนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน ฯลฯ เป็นอันดับรองลงมาจากระดับอาชีวศึกษา (ร้อยละ 13.93) ทั้งนี้อาจเนื่องจาก นโยบายการศึกษาที่มุ่งเพื่อการมีงานทำ โดยเฉพาะในสาขาที่ตรงต่อความต้องการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เช่น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวซึ่งมีส่วนในการพัฒนารายได้ในประเทศเป็นอย่างมาก และกำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว ดังที่พบว่าปี 2531 ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ 25 ดังนั้น บุคลากรในอาชีพด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม ธุรกิจการบิน การคมนาคม จึงเป็นที่ต้องการอย่างมาก (ณรงค์ชัย อัครเสณิ และเดือนเด่น นิคมบริรักษ์, 2532) จากการวิเคราะห์สารนิเทศอาชีพพบว่า ข้อมูลการศึกษาที่นำไปสู่อาชีพดังกล่าว ได้แก่ มัธยมศึกษา ธุรกิจโรงแรม และการท่องเที่ยว พาณิชยนาวิ การบิน พนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน มีปรากฏอยู่น้อยมาก (สาขาวิชาละไม่เกิน 8 ครั้งจาก 100 ครั้ง)

5. ความทันสมัย

สารนิเทศอาชีพที่ทันสมัยช่วยให้การตัดสินใจเลือกอาชีพ และการแนะแนวอาชีพ ที่เป็นไปได้ อย่างถูกต้อง เหมาะสม นักเรียนเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ ข้อมูลอาชีพมีการเปลี่ยนแปลงได้ง่าย เป็นไปตามสภาพสังคมและเศรษฐกิจ เช่น ข้อมูลข่าวสารตลาดแรงงาน แนวโน้มการจ้างงาน ความต้องการบุคคลในอาชีพ ดังนั้น ข้อมูลอาชีพจึงล้ำสมัยได้ง่าย สารนิเทศอาชีพที่ดี จึงควรทันต่อสภาพเหตุการณ์ และต่อเนื่องมากที่สุด

จากการวิเคราะห์ปีพิมพ์ของสารนิเทศอาชีพที่จัดเก็บในโรงเรียน มัธยมศึกษา จำนวน 367 รายการ พบว่า สารนิเทศอาชีพส่วนหนึ่งไม่ปรากฏปีพิมพ์ (146 รายการ) และมักปรากฏอยู่ในรูป แผ่นพับ/แผ่นปลิว จุลสาร และโสตทัศนวัสดุประเภท แถบเสียง แถบภาพ สไลด์ ตามลำดับ

ส่วนสารนิเทศอาชีพที่ปรากฏพิมพ์ พบว่าเริ่มตั้งแต่ปี 2507 เป็นต้นมา โดย เป็น
สารนิเทศอาชีพที่จัดพิมพ์ ในปี 2532, 2531 และ 2533 มากตามลำดับ และมีปรากฏในรูปแบบพับ/
แผ่นปลิว จุลสารมากเป็นอันดับแรก

การวิเคราะห์ความทันสมัยของสารนิเทศอาชีพได้วิเคราะห์ถึงความถี่ในการปรับปรุงการ
พิมพ์ด้วย โดยเฉพาะหนังสือที่ให้ความรู้ และรายละเอียดเกี่ยวกับอาชีพ พจนานุกรมอาชีพ ระยะเวลา
กำหนดออกของสิ่งพิมพ์ประเภทวารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ ที่ต้องมีความต่อเนื่อง ทันท่วงทีเหตุการณ์

ในเรื่องนี้พบว่า สารนิเทศอาชีพที่ปรากฏพิมพ์ จำนวน 221 รายการ มีสารนิเทศอาชีพ
จำนวน 10 รายการ คือเป็นจุลสาร 7 รายการ ได้แก่ จุลสารแนะแนวอาชีพนักวิทยาศาสตร์การ
แพทย์ แนะนำอาชีพนักร้องแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม แนะนำอาชีพบรรณารักษ์
แนะนำอาชีพพนักงานควบคุมเครื่องคอมพิวเตอร์ไฟฟ้า แนะนำอาชีพมัคคุเทศก์ แนะนำอาชีพ
นักวิทยาศาสตร์การอาหาร และเลือกเรียนอะไรดีที่ธรรมศาสตร์ และชีวประวัติ 3 รายการ ได้แก่
หมอมกโชไช นักดนตรีเอกของโลก และนักเขียนเรื่องสั้นดีเด่นที่มีการปรับปรุงการพิมพ์โดย
6 รายการ มีการปรับปรุง 3 ครั้งขึ้นไป และอีก 4 รายการ มีการปรับปรุง 1-2 ครั้ง สารนิเทศ
อาชีพเหล่านี้ จัดพิมพ์ไม่เกิน 10 ปี

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้สรุปได้ว่า สารนิเทศอาชีพที่จัดทำเผยแพร่ในรูปแบบพับ/แผ่นปลิว
จุลสาร และโสตทัศนวัสดุ มักไม่ปรากฏปีที่ผลิต ทั้งนี้เนื่องจาก แผ่นพับ/แผ่นปลิว จุลสารมีลักษณะเป็น
สิ่งพิมพ์เล่มเล็กมีเนื้อที่จำกัด การบรรจุเนื้อหาสาระจึงค่อนข้างจำกัด และนำเสนอเฉพาะข้อมูลที่จำเป็น
นอกจากนี้การผลิตสารนิเทศอาชีพเล่มเล็กในรูปแบบดังกล่าวไม่ยุ่งยาก สามารถผลิตได้บ่อยตามต้องการ
โดยเฉพาะสถานศึกษาที่ต้องการประชาสัมพันธ์ จะผลิตเผยแพร่ทุกปีการศึกษา ฉะนั้น จึงไม่คำนึงถึง
ความสำคัญของเรื่องราวที่ต้องการนำเสนอ

สำหรับโสตทัศนวัสดุ เป็นสื่อความรู้ที่มีขั้นตอนการผลิตยุ่งยากซับซ้อนกว่าการผลิตสิ่งพิมพ์
เล่มเล็ก และเสียค่าใช้จ่ายสูง จึงมุ่งผลิตเพื่อเสนอสาระสำคัญ วิธีการนำเสนอข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ
อาชีพแต่ละอาชีพมากกว่าที่จะนำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหวในอาชีพ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่
ตลอดเวลา ดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นที่ต้องมีการปรับปรุงเนื้อหาที่นำเสนอประจำปีการศึกษา

สำหรับสารนิเทศอาชีพที่ปรากฏปีพิมพ์ พบว่า เริ่มผลิตมากตั้งแต่ปี 2531 เป็นต้นมา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ที่มุ่งปรับปรุงการเรียนการสอน การแนะแนวอาชีพ ให้นักเรียนมีโอกาสในการประกอบอาชีพ พัฒนาอาชีพที่มีอยู่ในท้องถิ่น และสามารถนำความรู้ที่มีไปประกอบอาชีพได้ ประกอบกับแผนพัฒนาการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 6 ที่ประกาศให้มีการปรับปรุงการสอบคัดเลือก โดยมีการเพิ่มจำนวนผู้สอบเข้าศึกษาในสาขาวิชาที่จำเป็นต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ และชลอการผลิตบุคคลในสาขาที่มีจำนวนการว่างงาน เช่น ในสาขาสังคมศาสตร์ เป็นต้น (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2529) ดังนั้น การให้ความรู้และรายละเอียดในอาชีพจึงเป็นภาระสำคัญที่จะต้องเร่งดำเนินการอย่างจริงจัง ดังที่พบว่า ตั้งแต่ปี 2531 เป็นต้นมามีจำนวนสารนิเทศอาชีพที่ผลิตมากกว่า ปีอื่น ๆ ที่ผ่านมา

ส่วนวารสาร/นิตยสาร พบว่า 2 รายชื่อมีกำหนดออกราย 2 เดือน และอีก 3 รายชื่อกำหนดออกราย 1 เดือน ส่วนหนังสือพิมพ์ พบว่ามีกำหนดออกเดือนละ 2 ฉบับ (รายปักษ์) วารสาร/นิตยสารอาชีพที่พบในโรงเรียนพบมีปีแรก พ.ศ. 2526 และขาดช่วงมาจนถึงปี 2531 ที่มีอย่างต่อเนื่องจนถึงปี 2533 ส่วนหนังสือพิมพ์พบครั้งแรกในปี 2533

ทัศนะของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสารนิเทศอาชีพ ในด้านความพอเพียงและความต้องการสารนิเทศอาชีพ ในโรงเรียน

1. สถานการณ์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 32 คน จำแนกเป็น 2 กลุ่มคือ ครูแนะแนว 21 คน ครูบรรณารักษ์ 11 คน ครูแนะแนวที่ตอบแบบสอบถามมีการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรีมากกว่าผู้ที่จบการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี (15 และ 6 คน) และจำนวนกว่าครึ่งที่มีประสบการณ์ในหน้าที่ปัจจุบันเกินกว่า 9 ปีขึ้นไป

สำหรับครูบรรณารักษ์ มีการศึกษาสูงสุด ระดับปริญญาตรี (10 จาก 11 คน) ส่วนใหญ่ (7 คน) มีประสบการณ์ในหน้าที่ปัจจุบัน เกินกว่า 9 ปี เช่นกัน ในหน่วยงานทั้งสองไม่มีเจ้าหน้าที่ช่วยงาน

2. ทัศนะของครูแนะแนวในด้านความพอเพียงและความต้องการสารนิเทศอาชีพ

ในที่นี้จะสรุปเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูแนะแนว ต่อข้อมูลอาชีพ ข้อมูลการศึกษาที่นำไปสู่การประกอบอาชีพ และข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพว่ามีระดับความพอเพียง และระดับความต้องการ ที่แตกต่างกัน หรือที่แปรเปลี่ยนไปหรือไม่ ผลสรุปได้ดังนี้

2.1 ข้อมูลอาชีพ ข้อมูลอาชีพที่สอบถามทั้งหมด 28 กลุ่มอาชีพ ปรากฏว่า ข้อมูลอาชีพที่ครูแนะแนวต้องการให้มีบริการแก่ผู้ใช้ในโรงเรียนระดับมาก มี 27 อาชีพ ยกเว้น ข้อมูลอาชีพนักเดินเรือทะเล ซึ่งครูแนะแนวเห็นว่าไม่พอเพียงแล้ว

จากการเปรียบเทียบทัศนะด้านความพอเพียง และความต้องการข้อมูลอาชีพของครูแนะแนว พบความแตกต่าง หรือแปรเปลี่ยนไปคือ

1. ข้อมูลอาชีพที่ครูแนะแนวเห็นว่ามีระดับน้อย แต่ต้องการระดับมาก มี 2 อาชีพคือ
 - อาชีพ นักวิทยาศาสตร์ เคมี ฟิสิกส์ ธรณีวิทยา อุตุนิยมวิทยา และ
 - อาชีพ ช่างเจียรไนเพชรพลอย ช่างแกะสลัก ช่างจักสาน
2. ข้อมูลอาชีพที่เห็นว่ามีระดับปานกลาง แต่ต้องการระดับมาก มี 25 อาชีพคือ
 1. อาชีพสถาปนิก ช่างเขียนแบบ ช่างตกแต่งภายใน (มัณฑนากร)
นักออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม
 2. อาชีพวิศวกร
 3. อาชีพแพทย์ ทันตแพทย์ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา สัตวแพทย์
 4. พยาบาล นักกายภาพบำบัด เทคนิคการแพทย์ นักโภชนาการ
 5. นักบริหาร นักการเมือง นักปกครอง นักธุรกิจ
 6. นักสังคมสงเคราะห์
 7. นักคำนวณ นักบัญชี สมุหบัญชี
 8. นักการทูต ล่าม
 9. ศิลปิน
 10. ทนายความ อัยการ ผู้พิพากษา

11. พนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน, ภาคพื้นดิน
12. นักประพันธ์ นักประพันธ์เพลง นักแปลหนังสือ
13. จิตรกร นักเขียนการ์ตูน
14. ครู อาจารย์
15. บรรณารักษ์
16. นักกีฬาอาชีพ
17. ผู้ประกาศและอ่านข่าวทางวิทยุโทรทัศน์ นักพากย์
ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์
18. ทหาร ตำรวจ นักสืบ นักบิน
19. นักร้อง นักดนตรี นักแสดง
20. มัคคุเทศก์/ไกด์นำเที่ยว
21. เลขานุการ พนักงานราชการ และบริษัท เช่นพนักงานต้อนรับ
พนักงานโทรศัพท์ พนักงานขาย พนักงานไปรษณีย์โทรเลข
พนักงานคอมพิวเตอร์ และอิเล็กทรอนิกส์ พนักงานรักษา
ความปลอดภัย พนักงานดับเพลิง พนักงานรับ-จ่ายเงิน
22. ธุรกิจบริการ และธุรกิจโรงแรม ภัตตาคาร บาร์ คนปรุงอาหาร
และเครื่องดื่ม
23. ช่างเสริมสวย ช่างตัดผม ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างทอผ้า
24. ช่างกลโรงงาน ช่างเครื่องไฟฟ้า ช่างสำรวจ ช่างเทคนิค
ช่างไม้ ช่างก่อสร้าง
25. เกษตรกรรม ประมง ป่าไม้ นักวิชาการ เกษตร

ข้อมูลอาชีพที่ครุแนะแนวต้องการมาก 3 อันดับแรก มี 5 อาชีพคือ

1. ข้อมูลอาชีพพยาบาล นักกายภาพบำบัด เทคนิคการแพทย์
2. อาชีพสถาปนิก ช่างเขียนแบบ ช่างตกแต่งภายใน (มัณฑนากร)
นักออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และพาณิชย์กรรม (ดีไซน์เนอร์)

3. แพทย์ ทันตแพทย์ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา สัตวแพทย์
4. นักคำนวณ นักสถิติ สมุหบัญชี
5. ธุรกิจบริการ ธุรกิจโรงแรม เช่น ภัตตาคาร โรงแรม บาร์ คนปรุงอาหาร และเครื่องดื่ม

2.2 ข้อมูลการศึกษา ครุณะแนวแสดงความเห็นว่าคนต้องการให้มีข้อมูลที่สอบถามทุกเรื่องในระดับมากโดยเห็นว่า ข้อมูลการศึกษาที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับสถานศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน แม้จะมีอยู่ในโรงเรียนระดับมาก แล้วก็ตามแต่ต้นยังมีความต้องการระดับมาอยู่ส่วนมีรายละเอียดเกี่ยวกับสถานฝึกอบรมเพื่อการประกอบอาชีพ และรายละเอียดแหล่งเงินทุนการศึกษามีพอในระดับปานกลางเท่านั้น (2.76 และ 2.62 ตามลำดับ)

ข้อมูลการศึกษาที่ครุณะแนวเห็นว่ามีความพอเพียงระดับปานกลาง แต่ต้องการระดับมากคือ

- รายละเอียดเกี่ยวกับสถานฝึกอบรมเพื่อการประกอบอาชีพ
- แหล่งเงินทุนทางการศึกษา

ส่วนข้อมูลการศึกษาที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับสถานศึกษาในระดับต่าง ๆ คือ มหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน วิทยาลัยครู และวิทยาลัยอาชีวศึกษาของรัฐบาล และเอกชน ครุณะแนวเห็นว่ามีความพอเพียงระดับมาก และต้องการมากเช่นกัน

2.3 ข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ ได้แก่แบบทดสอบทางจิตวิทยา ซึ่งปรากฏว่า ครุณะแนวเห็นว่าพอเพียงระดับปานกลาง และระดับมาก แต่ก็ยังต้องการระดับมากในทุกเรื่อง โดยเฉพาะแบบทดสอบเพื่อวัดความสนใจในอาชีพ เป็นเรื่องที่มีมากพอและต้องการมาก

3. ทัศนะของครูบรรณาธิการในด้านความพอเพียงและความต้องการสารนิเทศอาชีพ

ครูบรรณาธิการ มีความคิดเห็นว่าข้อมูลอาชีพ ข้อมูลการศึกษาที่นำไปสู่การประกอบอาชีพ และข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ มีระดับความพอเพียง และระดับความต้องการที่ต่างกันโดยสรุปเปรียบเทียบได้ดังนี้

3.1 ข้อมูลอาชีพ ครูบรรณาธิการ มีความเห็นว่า ข้อมูลอาชีพที่ถาม 28 อาชีพนั้น ส่วนใหญ่คือ 26 อาชีพ มีความพอเพียงระดับปานกลาง ยกเว้นข้อมูลอาชีพ นักการทูต ล่าม ที่มีความ

พอเพียงระดับน้อย และมีข้อมูลอาชีพ ครู อาจารย์ ในระดับมาก

สำหรับความต้องการข้อมูลอาชีพต่าง ๆ เพื่อการให้บริการแก่นักเรียนในโรงเรียนข้อมูลอาชีพที่ครูบรรณารักษ์ต้องการ ระดับมาก มี 16 อาชีพ และอีก 12 อาชีพ ต้องการระดับปานกลาง

เมื่อเปรียบเทียบที่ระดับด้านความพอเพียง และความต้องการข้อมูลอาชีพของครูบรรณารักษ์ พบว่ามีความคิดเห็นที่แปรเปลี่ยนไปดังนี้

1. ข้อมูลอาชีพที่ครูบรรณารักษ์เห็นว่ามีความพอเพียงระดับน้อย แต่ต้องการระดับปานกลางมี 1 อาชีพ คือ อาชีพนักการทูต ล่าม
2. ข้อมูลอาชีพที่เห็นว่ามีความระดับปานกลาง และต้องการระดับมาก มีความพอเพียง 15 อาชีพคือ
 1. อาชีพ นักวิทยาศาสตร์ เคมี ฟิสิกส์ ธรณีวิทยา อุตุนิยมวิทยา
 2. อาชีพสถาปนิก ช่างเขียนแบบ ช่างตักแต่งภายใน (มณฑนากร)
นักออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม
 3. อาชีพวิศวกร
 4. แพทย์ ทันตแพทย์ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา สัตวแพทย์
 5. พยาบาล นักกายภาพบำบัด เทคนิคการแพทย์ นักโภชนาการ
 6. จิตรกร นักเขียนการ์ตูน
 8. นักกีฬาอาชีพ
 9. นักร้อง นักดนตรี นักแสดง
 10. มัคคุเทศก์/ไกด์นำเที่ยว
 11. เลขาณูการ พนักงานราชการ และบริษัท เช่นพนักงานต้อนรับ พนักงานโทรศัพท์ พนักงานขาย พนักงานไปรษณีย์โทรเลข พนักงานคอมพิวเตอร์ และอิเล็กทรอนิกส์ พนักงานรักษาความปลอดภัย พนักงานดับเพลิง พนักงานรับ-จ่ายเงิน
 12. ธุรกิจบริการ และธุรกิจโรงแรม ภัตตาคาร บาร์ คนปรุงอาหาร และเครื่องดื่ม

นักเรียนการจัดบริการสารสนเทศอาชีพเป็นงานหนึ่งในขบวนการแนะแนวการศึกษา และอาชีพแก่นักเรียน ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานครูแนะแนวจึงต้องการสารสนเทศอาชีพให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

ในส่วนของครูบรรณารักษ์ ซึ่งมีได้มีหน้าที่แนะแนวโดยตรง แต่ทำหน้าที่จัดหาสื่อความรู้ที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้จากบทเรียน และสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จึงมีนโยบายคัดเลือกเฉพาะสิ่งพิมพ์ที่ให้ความรู้ในอาชีพที่น่าสนใจเท่านั้น

นอกจากนี้ ยังพบข้อแตกต่างอีกว่า อาชีพที่ครูแนะแนวต้องการระดับมาก เป็นอันดับแรก คืออาชีพพยาบาล นักกายภาพบำบัด เทคนิคการแพทย์ (3.76) กลับเป็นอาชีพที่ครูบรรณารักษ์ต้องการเป็นอันดับ 3 แต่ข้อมูลอาชีพที่ครูบรรณารักษ์ต้องการเป็นอันดับแรกกลับเป็นอาชีพนักร้อง นักดนตรี นักแสดง (3.82) ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากอาชีพพยาบาล นักกายภาพบำบัด เทคนิคการแพทย์เป็นอาชีพในสาขาวิชาที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ คือสาขาวิชาแพทยศาสตร์ มีสถานศึกษาทางด้านพยาบาลหลายแห่งที่เปิดรับสมัคร และสอบไม่พร้อมกับการสอบเข้ามหาวิทยาลัยส่วนอาชีพเทคนิคการแพทย์เป็นอาชีพที่บุคคลทั่วไปเริ่มให้ความสนใจแต่ยังไม่กระจ่างชัดเกี่ยวกับรายละเอียดของงานอาชีพ ประกอบกับอาชีพในกลุ่มนี้ เป็นอาชีพที่ต้องสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับอาชีพในวงการแพทย์ พยาบาล ซึ่งเป็นอาชีพที่พบเห็นได้ง่าย และรู้จักกันแพร่หลายมากกว่า

ในส่วนของครูบรรณารักษ์ ที่ต้องการข้อมูลอาชีพ นักร้อง นักแสดง นักดนตรี มากเป็นอันดับแรก อาจจะเพราะเห็นว่าเป็นอาชีพที่มีชื่อเสียง และรายได้ดีอาชีพหนึ่ง นักเรียนในระดับนี้จึงสนใจใฝ่ฝันที่จะเข้าสู่วงการอาชีพนี้ โดยที่ยังไม่รู้จักอาชีพดีพอทั้งด้านบวกและด้านลบ ครูบรรณารักษ์จึงเห็นว่าสมควรจัดหาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพในวงการบันเทิงนี้ไว้อย่างกว้างขวางเพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ให้มีความกระจ่างชัด ในอาชีพนี้เพื่อให้นักเรียนจะได้ประเมินได้ว่าเป็นอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองอย่างแท้จริงหรือไม่

จากผลการวิจัยที่พบว่าครูแนะแนว และครูบรรณารักษ์มีความเห็นว่า สารนิเทศอาชีพส่วนใหญ่ (27 จาก 28 อาชีพ) ในโรงเรียนมีปริมาณพอเพียงระดับปานกลาง ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของประภาวดี ลิขสิทธิ์ (2533) ที่ศึกษาพบว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษาภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออก มีสารนิเทศอาชีพเฉพาะบางอาชีพและ

ไม่เพียงพอที่จะให้คำแนะนำและบริการทั้งนี้ อาจเป็นผลจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัยทั้ง 5 แห่ง อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครที่สามารถจัดหาสารนิเทศอาชีพได้ง่ายกว่า ประกอบกับโรงเรียนเหล่านี้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนแม่แบบด้านการแนะแนว ที่ต้องจัดกิจกรรม และจัดหาสารนิเทศอาชีพ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่โรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งอื่น ๆ จึงมีสารนิเทศอาชีพที่เพียงพอแก่การให้บริการ

4. คุณสมบัติสารนิเทศอาชีพที่ครูแนะแนวและครูบรรณารักษ์ต้องการ

สารนิเทศอาชีพที่ดีควรมีความถูกต้อง ทันสมัย อ่านง่าย ชัดเจน มีความเชื่อถือได้ ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ และมีความสมบูรณ์ครบถ้วน เพื่อให้ผู้ใช้สารนิเทศสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับอาชีพได้อย่างถูกต้อง

จากการวิเคราะห์คุณสมบัติสารนิเทศอาชีพที่ครูแนะแนวต้องการ พบว่าคุณสมบัติของสารนิเทศอาชีพ ที่ครูแนะแนวต้องการระดับมาก 3 อันดับแรก มีมากกว่าของครูบรรณารักษ์ คือ

- เป็นสารนิเทศที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพนั้น ๆ อย่างถูกต้องตรงกับความเป็นจริง

เป็นจริง

- มีความทันสมัย สอดคล้องกับสภาพตลาดแรงงาน
- มีเนื้อหาหลาย ๆ อาชีพในเล่มเดียวกัน
- ให้รายละเอียดเกี่ยวกับอาชีพนั้น ทั้งในด้านบวกและลบ
- มีรายละเอียดเกี่ยวกับ ลักษณะงานอาชีพ การศึกษา การฝึกอบรม และข้อมูลอื่น ๆ

ที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกอาชีพอยู่ภายในเล่มเดียวกัน

- เนื้อหาและการใช้ภาษาเหมาะกับวัย และพัฒนาการทางอาชีพของนักเรียน

สำหรับคุณสมบัติที่ครูบรรณารักษ์ต้องการระดับมาก 3 อันดับแรก มี 3 ประการคือ

- มีเนื้อหา และการใช้ภาษาเหมาะสมกับวัย และพัฒนาการทางอาชีพ ของนักเรียน
- เป็นสารนิเทศอาชีพที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพนั้น ๆ อย่างถูกต้องตรงกับ

ความเป็นจริง

- มีเนื้อหาหลาย ๆ อาชีพอยู่ภายในเล่มเดียวกัน

ผลการวิจัยนี้ สรุปได้ว่า คุณสมบัติที่ทั้งครูแนะแนว และครูบรรณารักษ์ต้องการระดับมากตรง

กัน มี 3 ประการ คือ

1. เป็นสารนิเทศอาชีพที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพนั้น ๆ อย่างถูกต้องตรงกับสภาพความเป็นจริง (3.86)

2. มีเนื้อหา และการใช้ภาษาเหมาะสมกับวัย และพัฒนาการทางอาชีพ ของนักเรียน (3.73)

3. มีเนื้อหาหลาย ๆ อาชีพอยู่ในเล่มเดียวกัน (3.71)

คุณสมบัติข้อแรกเป็นที่ต้องการโดยเฉลี่ยระดับมากถึง 3.86 จึงเชื่อได้ว่าคุณสมบัติของสารนิเทศอาชีพในเรื่องดังกล่าวยังมีไม่เพียงพอ ดังที่ผลการวิจัยของจันทนา กสิณทอง (2531) ที่พบว่า ครูแนะแนว และครูบรรณารักษ์เห็นว่า ข้อมูลอาชีพที่จัดเก็บในโรงเรียนของตน (ในเขตการศึกษา 5) มีคุณสมบัติในด้านความถูกต้อง ความทันสมัย มีเนื้อหาเกี่ยวกับอาชีพนั้นอย่างสมบูรณ์ และมีความเหมาะสมกับวัยของผู้อ่าน ในระดับปานกลางเท่านั้น

จากการที่คุณสมบัติของสารนิเทศอาชีพที่ครูแนะแนวต้องการระดับมาก 3 อันดับแรกมีมากกว่าที่ครูบรรณารักษ์ต้องการ เนื่องจากครูแนะแนวเป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการให้คำปรึกษา แนะนำทางการศึกษา การตัดสินใจเลือกอาชีพแก่นักเรียนโดยตรง จึงมีความคุ้นเคย และใกล้ชิดกับการใช้สารนิเทศอาชีพมากกว่า ครูบรรณารักษ์ซึ่งมีหน้าที่หลักในการจัดเก็บ และบริการทรัพยากรสารนิเทศภายในห้องสมุด และจัดหาสื่อความรู้ ที่สนองต่อระบบการเรียนการสอนในโรงเรียน

อนึ่ง เมื่อพิจารณาถึงประสบการณ์การทำงานของครูแนะแนว ที่พบว่า มีครูแนะแนวกว่าครึ่ง (11 จาก 21 คน) มีประสบการณ์ในงานแนะแนวเกินกว่า 9 ปี จึงเชื่อได้ว่าประสบการณ์การทำงานเป็นเวลานานกว่า 9 ปี คงบอถึงคุณสมบัติสารนิเทศอาชีพที่เป็นอยู่ขณะนี้ได้อย่าง

นอกจากนี้ ยังพบว่า ครูบรรณารักษ์ต้องการสารนิเทศอาชีพที่มีคุณสมบัติด้านความทันสมัย สอดคล้องกับสภาพตลาดแรงงานในระดับปานกลาง เท่านั้น ในขณะที่ครูแนะแนวต้องการคุณสมบัติข้อนี้ในระดับมาก การที่ครูบรรณารักษ์มีทัศนะต่างจากครูแนะแนวเพราะในการจัดหาทรัพยากรสารนิเทศเข้าห้องสมุด มุ่งจัดซื้อเฉพาะสิ่งพิมพ์ที่เป็นข้อมูลพื้นฐานเปลี่ยนแปลงยากมากกว่า จัดหาสิ่งพิมพ์ที่รายงานเหตุการณ์ ความเคลื่อนไหวทางตลาดแรงงานที่ข้อมูลเปลี่ยนแปลง และล้าสมัยได้ง่าย สำหรับครูแนะแนวซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานแนะแนว โดยตรงจำเป็นต้องมีข้อมูลที่ทันสมัยทันต่อสภาพเหตุการณ์ เพื่อให้การดำเนินงานแนะแนวให้คำปรึกษาแก่นักเรียนมีความถูกต้อง และผิดพลาดน้อยที่สุด

5. รูปแบบสารนิเทศอาชีวศึกษาที่ครูแนะแนว และครูบรรณารักษ์ต้องการ

การจัดการสารนิเทศอาชีวศึกษาให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์นั้น ควรจัดทำในหลายรูปแบบ จากการวิจัยพบว่า สารนิเทศอาชีวศึกษามีปรากฏในรูปแบบจุลสาร แผ่นพับ เป็นส่วนใหญ่จึงยอมให้ความรู้ รายละเอียดเรื่องราวเกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ไม่ครบถ้วน การจัดการสารนิเทศอาชีวศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ ไว้ให้มากที่สุด จะช่วยให้ให้นักเรียนได้ใช้ข้อมูลหลาย ๆ แบบเสริมซึ่งกันและกันทำให้เรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจในหลายแง่มุม และมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพนั้นกว้างขึ้น

จากการสอบถามผู้ปฏิบัติงานถึงรูปแบบสารนิเทศอาชีวศึกษาที่ต้องการพบว่า รูปแบบสารนิเทศอาชีวศึกษาที่ครูแนะแนว และครูบรรณารักษ์ต้องการระดับมาก 3 อันดับแรกต่างกันคือ ครูแนะแนวต้องการ

1. โสติดทัศนวัสดุ ได้แก่ สไลด์เกี่ยวกับอาชีพ แถบภาพเกี่ยวกับอาชีพ ภาพยนตร์เกี่ยวกับอาชีพ แถบเสียงสัมภาษณ์บุคคลในอาชีพ (3.86)

2. จุลสารแนะแนวการศึกษาและอาชีพ (3.81)

3. หนังสือพิมพ์ที่ให้ความรู้ ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับอาชีพ ความต้องการบุคคลในอาชีพต่าง ๆ และภาวะตลาดแรงงาน (3.76)

ในขณะที่รูปแบบที่ครูบรรณารักษ์ต้องการคือ

1. หนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ การศึกษา แนวทางการศึกษาต่อ เพื่อนำไปสู่อาชีพต่าง ๆ รวมถึงปทานุกรมอาชีพ และพจนานุกรมอาชีพ (3.91)

2. หนังสือพิมพ์ที่ให้ความรู้ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับอาชีพ ความต้องการบุคคลในอาชีพต่าง ๆ และภาวะตลาดแรงงาน (3.82)

3. วารสาร/นิตยสารอาชีพ (3.73)

จากข้อมูลนี้เห็นได้ว่ารูปแบบของสารนิเทศอาชีวศึกษาที่ครูแนะแนว และครูบรรณารักษ์ต้องการในระดับมากที่สุดเหมือนกันคือหนังสือพิมพ์ที่ให้ความรู้ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับอาชีพและความต้องการบุคคลในอาชีพต่าง ๆ และภาวะตลาดแรงงาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสารนิเทศอาชีวศึกษาในโรงเรียนต่างต้องการทราบข่าวสาร ความเคลื่อนไหว เกี่ยวกับอาชีพอย่างต่อเนื่อง และทันต่อเหตุการณ์ เพื่อการคาดการณ์ถึงแนวโน้มความต้องการบุคคลในอาชีพต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการให้คำแนะนำด้านอาชีพแก่นักเรียน

นอกจากนี้ยังพบว่า โสตทัศนวัสดุ ซึ่งเป็นรูปแบบสารนิเทศอาชีวะที่ครูแนะแนว ต้องการมาก เป็นอันดับแรก (3.86) กลับเป็นรูปแบบที่ครูบรรณารักษ์ต้องการมากเป็นอันดับสุดท้าย ทั้งนี้เนื่องจาก ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัยมีหน่วยโสตทัศนศึกษา ทำหน้าที่รับผิดชอบ การจัดหา รวบรวมสื่อความรู้ในรูปแบบโสตทัศนวัสดุโดยตรงแยกจากงานห้องสมุด ครูบรรณารักษ์จึงมุ่งเน้นจัดหาในรูปแบบ สิ่งตีพิมพ์มากกว่า ดังที่พบว่าครูบรรณารักษ์ต้องการหนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีวการศึกษา แนวทางการศึกษาต่อๆ มากเป็นอันดับแรก (3.91) และรองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ วารสาร/นิตยสารอาชีวะ ตามลำดับ

ในส่วน of ครูแนะแนว ที่ต้องการโสตทัศนวัสดุมากเป็นอันดับแรก เนื่องจากเป็นรูปแบบ ที่สามารถบรรยายภาพอาชีวะต่าง ๆ ได้ชัดเจนกว่าสิ่งตีพิมพ์ โดยเฉพาะสไลด์อาชีวะ และแถบภาพที่นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับอาชีวะ ครูแนะแนวสามารถนำไปใช้ประกอบการสอนในช่วงโมกกิจกรรมแนะแนว และในเวลาว่างเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับเรื่องราวเกี่ยวกับอาชีวะต่าง ๆ เป็นการเพิ่มพูนความรู้ เกี่ยวกับอาชีวะที่ตนสนใจ สามารถอภิปรายถึงข้อดี ข้อเสียในแต่ละอาชีวะได้ อย่างกว้างขวาง และประเมินได้ว่า ตนมีความต้องการ และเหมาะสมที่จะประกอบอาชีวะใด

ผู้ผลิตสารนิเทศอาชีวะสำหรับนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในเขต กรุงเทพมหานคร

สารนิเทศอาชีวะที่ผลิต และเผยแพร่จัดทำโดยหน่วยงานผู้ผลิตประเภทต่าง ๆ ได้แก่ สถาบันนายจ้าง สถานประกอบการ สมาคมอาชีวะ และการค้า คณะกรรมการฝึกอบรมอุตสาหกรรม และบริการสารนิเทศ สำนักพิมพ์ ศูนย์แนะแนว ผู้ผลิตเหล่านี้ ต่างมีวัตถุประสงค์การผลิตสารนิเทศอาชีวะ ต่าง ๆ กัน เช่น จำหน่าย การสมัครเป็นสมาชิก เผยแพร่ความรู้ จุดประสงค์ต่าง ๆ นี้ มีผลต่อการ นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับอาชีวะ ความน่าเชื่อถือ ความถูกต้องของข้อมูล และอคติในการเสนอภาพ เกี่ยวกับอาชีวะนั้น ๆ

จากการวิเคราะห์สารนิเทศอาชีวะที่จัดเก็บในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า มีผู้ผลิตสารนิเทศ จำนวนทั้งสิ้น 179 ราย/แห่ง ในจำนวนนี้ เป็นผู้ผลิตประเภท สถาบันการศึกษา หน่วยงาน องค์กร

144 แห่ง บุคคล 35 ราย ผู้ผลิตที่เป็นสถาบันการศึกษา หน่วยงาน องค์การจำแนกได้เป็น หน่วยงาน
ภาครัฐบาล หน่วยงานภาคเอกชน สมาคมอาชีพ มูลนิธิ รัฐวิสาหกิจ ตามลำดับ

จากการที่สารนิเทศอาชีพที่ปรากฏผลิตโดยหน่วยงานภาครัฐบาลถึง 110 แห่ง ทำให้เชื่อได้
ว่า สารนิเทศอาชีพเหล่านั้น มีความน่าเชื่อถือพอประมาณ ทั้งนี้เพราะไม่ได้จัดทำขึ้นเพื่อการโฆษณา
ชวนเชื่อ

ในหน่วยงานภาครัฐบาลปรากฏว่า ส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษา/ฝึกอบรม (96 จาก 110 แห่ง)
สามารถจัดกลุ่มได้ 6 กลุ่มคือ

มหาวิทยาลัย

โรงเรียน วิทยาลัย วิทยาลัยครู และสหวิทยาลัย

สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

วิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษา กองวิทยาลัยเทคนิค

สถานศึกษาทางการทหาร และการเดินเรือ

สถานศึกษาทางการแพทย์ พยาบาล อนามัย และการผดุงครรภ์

มีหน่วยงานย่อยที่รับผิดชอบการผลิตสารนิเทศอาชีพในสถาบันข้างต้นนี้ ได้แก่

งานวิชาการ/วิจัย มากเป็นอันดับแรก (41 แห่ง ผลิต 66 รายการ) รองลงมาเป็นงานบริการ
ทางอาชีพ/จัดหางาน (21 แห่งผลิต 21 รายการ) งานแนะแนว (9 แห่ง ผลิต 21 รายการ) และ
งานประชาสัมพันธ์ (5 แห่ง ผลิต 7 รายการ)

การที่สารนิเทศอาชีพส่วนใหญ่ผลิตโดยสถาบันการศึกษาระดับสูงเช่นนี้ จึงเป็นเรื่องที่
เหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะเป็นหน่วยงานที่เชื่อได้ว่ารับผิดชอบและสามารถให้ข้อมูล โดยเฉพาะข้อมูล
การศึกษาซึ่งเป็นข้อมูลที่ปรากฏเป็นส่วนใหญ่ได้อย่างถูกต้อง

ในหน่วยงานภาครัฐบาลอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สถานศึกษาจำนวน 14 แห่ง ได้แก่ หน่วยงานของ
กระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ คือ

กระทรวงมหาดไทย กรมแรงงาน, สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน

กระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่

กรมการศึกษานอกโรงเรียน

กรมวิชาการ

กรมอาชีวศึกษา

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กองเผยแพร่การศึกษา

ทบวงมหาวิทยาลัย กองบริการการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ

สำนักส่งเสริมและประสานเยาวชนแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

หน่วยงานที่รับผิดชอบการผลิตสารนิเทศอาชีพในหน่วยงานข้างต้นนี้ ได้แก่ งานวิชาการ/วิจัย (7 แห่ง ผลิต 51 รายการ) เช่นกัน รองลงมาคือ งานแนะแนว (3 แห่ง ผลิต 37 รายการ) และ บริการอาชีพ/จัดหางาน (2 แห่ง ผลิต 3 รายการ) ตามลำดับ

นอกจากนี้ยังพบว่า นอกเหนือจากหน่วยงานย่อยดังกล่าว ที่รับผิดชอบการผลิตสารนิเทศอาชีพแล้วยังมีหน่วยงานอื่น ๆ ได้แก่ วิทยุโทรทัศน์การศึกษา ชุมชนนักศึกษาและคณะกรรมการ เป็นผู้รับผิดชอบการผลิต

ในหน่วยงานภาคเอกชนที่ผลิตสารนิเทศอาชีพ ประกอบด้วย สถานศึกษา/ฝึกอบรม (15 แห่ง) สามารถจัดกลุ่มได้เป็น 6 กลุ่มคือ

มหาวิทยาลัย

สถานศึกษาทางพาณิชย์การ

สถานศึกษาทางการแพทย์ พยาบาล อนามัยและผดุงครรภ์

สถานศึกษาทางเกษตรกรรม

สถานศึกษาทางการช่าง และอุตสาหกรรม

สถานศึกษาทางด้านศิลปกรรม

การผลิตสารนิเทศอาชีพของสถานศึกษาภาคเอกชนนี้ มักไม่ระบุหน่วยงานย่อยที่รับผิดชอบการผลิต และผลิตเพียงแห่งละ 1-3 รายการเท่านั้น

สำนักพิมพ์ 8 แห่งที่ผลิตสารนิเทศอาชีพปรากฏว่า มีชมรมบัณฑิตแนะแนว ผลิตมากที่สุด คือ 13 รายการ ในขณะที่สำนักพิมพ์อื่น ผลิต 1-3 รายการเท่านั้น

สถาบันกวดวิชา 3 แห่ง ที่ผลิตสารนิเทศอาชีพคือ

สถาบันกวดวิชา PreEn center

สถาบันกวดวิชา Pre-Cadet Center

สถาบันกวดวิชา เอส.พี. เซ็นเตอร์

จำนวนสารนิเทศอาชีพที่ผลิตมีเพียงแห่งละไม่เกิน 3 รายการ

รัฐวิสาหกิจ ที่ผลิตสารนิเทศอาชีพ มีเพียง 1 แห่ง ปรากฏว่าเป็นสถาบัน
ฝึกอบรบวิชาการโรงแรม และการท่องเที่ยว ผลิต 1 รายการ ซึ่งนับว่าน้อยมาก

สมาคมอาชีพ 5 แห่งที่ผลิตสารนิเทศอาชีพ จำนวน 12 รายการ คือ

ครูสภา

สมาคมเทคนิคการแพทย์แห่งประเทศไทย

สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย

สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

มูลนิธิ ที่ผลิตสารนิเทศอาชีพ มี 2 แห่ง ผลิตสารนิเทศอาชีพแห่งละ 1 รายการ

คือ

มูลนิธิธารน้ำใจ และ

มูลนิธิเผยแพร่ชีวิตประเสริฐ

จากข้อมูลที่ได้ในส่วนนี้เห็นได้ว่า ผู้ผลิตสารนิเทศอาชีพในเวลานี้ส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษา/
ฝึกอบรบภาครัฐบาล มีหน่วยงาน วิชาการ/วิจัย เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ การผลิตรองลงมาเป็น
งานบริการทางอาชีพ/จัดหางาน และงานแนะแนว ส่วนสถานศึกษา/ฝึกอบรบภาคเอกชน ซึ่งเป็นผู้ผลิต
อันดับรองลงมา (15 แห่ง) พบว่าส่วนใหญ่ไม่ระบุหน่วยงานที่รับผิดชอบการผลิต ทั้งนี้อาจเนื่องจาก
ยังไม่มีกรมอบหมายหน้าที่ให้กับหน่วยงานใดแน่นอนจากการวิจัยยังพบว่า สถานศึกษาภาคเอกชน
นิยมผลิตสารนิเทศอาชีพในรูปแบบพับ/แผ่นปลิว มากกว่ารูปแบบอื่น (10 จาก 16 รายการ) รูปแบบ
แผ่นพับ/แผ่นปลิวนี้เป็นสิ่งพิมพ์เล่มเล็ก ซึ่งไม่สามารถบรรจุข้อมูลได้ครบถ้วน ผู้ผลิตจึงมุ่งนำเสนอเฉพาะ

สาระที่สำคัญและจำเป็น มากกว่าการระดมหน่วยงานที่ผลิต

ผลการวิจัยนี้จึงไม่สอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า สารนิเทศอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ผลิตโดยหน่วยงานด้านการแนะแนวภาครัฐบาล ทั้งนี้เพราะงานแนะแนวในสถานศึกษาภาครัฐบาลที่ผลิตสารนิเทศอาชีวศึกษา มีเพียง 9 แห่งเท่านั้น ในขณะที่งานวิชาการ/วิจัย กลับเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการผลิตสารนิเทศอาชีวศึกษา คือมีถึง 41 แห่งที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากงานวิชาการ/วิจัยมีหน้าที่โดยตรงผลิตเอกสารสิ่งพิมพ์ เพื่อเผยแพร่และให้ข้อมูลการศึกษาของสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ในขณะที่งานแนะแนวเป็นมีหน้าที่รับผิดชอบปฏิบัติงานแนะแนวเป็นหลัก จัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับอาชีวศึกษา และให้บริการสารนิเทศอาชีวศึกษา ผู้ปฏิบัติงานแนะแนวจึงมุ่งเน้นในเรื่องการจัดหาสารนิเทศอาชีวศึกษา ที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานจากแหล่งผลิตประเภทต่าง ๆ ไว้ในหน่วยงานมากกว่าการผลิตขึ้นเอง

จากการสอบถามผู้ผลิตสารนิเทศอาชีวศึกษาปรากฏว่าได้รับคำตอบจากหน่วยงานภาครัฐบาล 91 แห่ง หน่วยงานภาคเอกชน 21 แห่ง นอกนั้นเป็นของสมาคมอาชีวศึกษา (4 แห่ง) มูลนิธิ (2 แห่ง) และรัฐวิสาหกิจ (1 แห่ง) สำหรับหน่วยงานภาครัฐบาล เป็นสถานศึกษา/ฝึกอบรม มากกว่าหน่วยงานภาครัฐบาลอื่น ๆ (80 จาก 91 แห่ง) ส่วนหน่วยงานภาคเอกชนประกอบด้วย สถานศึกษา/ฝึกอบรม สำนักพิมพ์ และสถาบันกวดวิชา ตามลำดับ

1. วัตถุประสงค์การผลิตสารนิเทศอาชีวศึกษา

วัตถุประสงค์หลัก 3 อันดับแรกของหน่วยงานผู้ผลิตทั้ง 119 แห่ง 3 คือ เพื่อแนะแนวทางการศึกษา หรือการอบรมเพื่อการประกอบอาชีพ (61 ราย) เพื่อให้รายละเอียดและความรู้เกี่ยวกับอาชีวศึกษา (27 ราย) และเพื่อปลูกฝังทัศนคติ แรงบันดาลใจ และสร้างความสนใจเกี่ยวกับอาชีวศึกษา (29 ราย)

เมื่อพิจารณาตามประเภทหน่วยงานพบว่า ผู้ผลิตแต่ละประเภทมีวัตถุประสงค์การผลิตสารนิเทศอาชีวศึกษาต่างกัน ดังตารางสรุปข้างล่างนี้

ตารางที่ 40 สรุปเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ในการผลิตสารนิเทศอาชีพของผู้ผลิตประเภทต่าง ๆ

หน่วยงานผู้ผลิตสารนิเทศอาชีพ	วัตถุประสงค์ในการผลิตสารนิเทศอาชีพ		
	อันดับ 1	อันดับ 2	อันดับ 3
หน่วยงานภาครัฐบาล (N = 91)	แนะแนวการศึกษา หรือการอบรมเพื่อ การประกอบอาชีพ	ประชาสัมพันธ์หน่วย งานในฐานะองค์กร ทางอาชีพ/การศึกษา	ปลูกฝังทัศนคติ แรงบันดาลใจ และสร้างความ สนใจเกี่ยวกับ อาชีพ
หน่วยงานภาคเอกชน (N = 21)	แนะแนวการศึกษา หรือการอบรมเพื่อ การประกอบอาชีพ	ให้รายละเอียดและ ความรู้เกี่ยวกับ อาชีพ	ประชาสัมพันธ์หน่วย งานในฐานะองค์กร ทางอาชีพ/การศึกษา
รัฐวิสาหกิจ (N = 1)	ประชาสัมพันธ์หน่วย งานในฐานะองค์กร ทางอาชีพ/การศึกษา	รายงานสถานการณ์ แรงงานข่าวสารการ สมัครงานและความ เคลื่อนไหวทางอาชีพ	แนะแนวการศึกษา หรือการอบรมเพื่อ การประกอบอาชีพ
สมาคมอาชีพ (N = 4)	ให้รายละเอียดและ ความรู้เกี่ยวกับ อาชีพ	ปลูกฝังทัศนคติ แรงบันดาลใจ และสร้างความ สนใจเกี่ยวกับ อาชีพ	ประชาสัมพันธ์หน่วย งานในฐานะองค์กร ทางอาชีพ/การศึกษา

ตารางที่ 40 สรุปเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ในการผลิตสารนิเทศอาชีวะของผู้ผลิตประเภทต่าง ๆ (ต่อ)

หน่วยงานผู้ผลิตสารนิเทศอาชีวะ	วัตถุประสงค์ในการผลิตสารนิเทศอาชีวะ		
	อันดับ 1	อันดับ 2	อันดับ 3
มูลนิธิ (N=2)	ปลูกฝังทัศนคติ แรงบันดาลใจ และสร้างความ สนใจเกี่ยวกับอาชีพ	ให้รายละเอียดและ ความรู้เกี่ยวกับ อาชีพ	แนะแนวการศึกษา หรือการอบรมเพื่อ การประกอบอาชีพ

จากตารางสรุปข้างต้น เห็นได้ว่า หน่วยงานภาครัฐบาลและภาคเอกชนมีวัตถุประสงค์ในการผลิตสารนิเทศอาชีวะอันดับแรกเหมือนกันคือ เพื่อแนะแนวการศึกษา หรือการอบรมเพื่อการประกอบอาชีพ ที่เป็นเช่นนี้เพราะหน่วยงานผู้ผลิตส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษา สถาบันกวดวิชา และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการประกอบอาชีพของประชาชน สารนิเทศอาชีวะที่ผลิตจึงมุ่งเพื่อแนะแนวทางการศึกษาฯ เป็นหลัก

สำหรับรัฐวิสาหกิจแม้ว่าจะมีผู้ตอบเพียง 1 ราย คือ สถาบันฝึกอบรมวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว แต่มีวัตถุประสงค์อันดับแรกคือ ประชาสัมพันธ์หน่วยงานในฐานะองค์กรทางอาชีพ/การศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากธุรกิจการท่องเที่ยวภายในประเทศสร้างรายได้ และสร้างอาชีพต่าง ๆ ทำให้มีการกระจายรายได้ในวงกว้างและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับประเทศ ธุรกิจด้านนี้จึงขยายตัวมากขึ้น ดังนั้น การผลิตสารนิเทศอาชีวะของรัฐวิสาหกิจนี้ จึงเห็นได้ชัดว่า จัดทำเพื่อเสนอรายละเอียดเพื่อการประชาสัมพันธ์หน่วยงานเป็นหลัก

เช่นเดียวกับสมาคมอาชีพ ซึ่งมี 4 แห่งคือ สมาคมนะแนวแห่งประเทศไทย ครูสภา สมาคมเทคนิคการแพทย์แห่งประเทศไทย และสมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย มีวัตถุประสงค์หลักในการผลิตสารนิเทศอาชีพ เพื่อให้รายละเอียดและความรู้เกี่ยวกับอาชีพ จึงนับว่าวัตถุประสงค์ของการผลิตเหมาะสมกับลักษณะของหน่วยงานอย่างยิ่ง

ส่วนมูลนิธิ ซึ่งมี 2 มูลนิธิคือ มูลนิธิธารน้ำใจและมูลนิธิเผยแพร่ชีวิตประเสริฐมีวัตถุประสงค์ของการผลิตสารนิเทศอาชีพเพื่อปลุกฝังทัศนคติ แรงบันดาลใจ และสร้างความสนใจเกี่ยวกับอาชีพเป็นหลัก จึงเห็นได้ว่าสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมและสร้างสรรค์สังคมที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งมูลนิธิธารน้ำใจที่มุ่งทำงานเพื่อยกย่องผู้ประกอบอาชีพด้วยความมานะพากเพียรจนประสบความสำเร็จในอาชีพ สมควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนและสร้างแรงบันดาลใจในการประกอบอาชีพ ดังที่พบว่ามีสารนิเทศอาชีพในรูปชีวิตประวัติบุคคล และจุลสารเกี่ยวกับบุคคลที่ประสบความสำเร็จในอาชีพที่มูลนิธิผลิตจัดเก็บอยู่ในโรงเรียน

2. กลุ่มผู้อ่านเป้าหมายที่หน่วยงานผู้ผลิตสารนิเทศอาชีพคาดหวัง

จากการสอบถามถึงกลุ่มผู้อ่านเป้าหมายของหน่วยงานผู้ผลิตทุกประเภท พบว่า ผู้อ่านเป้าหมาย 3 อันดับแรกคือ นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา นักศึกษาในระดับอุดมศึกษา และผู้ปฏิบัติงานแนวตามลำดับ

เมื่อพิจารณาตามประเภทหน่วยงาน พบว่า กลุ่มผู้อ่าน 3 อันดับแรกของผู้ผลิตแต่ละประเภทไม่แตกต่างกันมาก คือ หน่วยงานทุกประเภทผลิตสารนิเทศอาชีพเพื่อผู้อ่าน และผู้ใช้สารนิเทศอาชีพ ทั้ง 3 กลุ่มโดยเน้นนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นอันดับแรก ดังตารางสรุปเปรียบเทียบต่อไปนี้

ตารางที่ 41 กลุ่มผู้อ่านสารนิเทศอาชีพจำแนกตามหน่วยงานผู้ผลิต

หน่วยงานผู้ผลิตสารนิเทศอาชีพ	กลุ่มผู้อ่านสารนิเทศอาชีพ		
	อันดับ 1	อันดับ 2	อันดับ 3
หน่วยงานภาครัฐบาล (N=89)	นักเรียนใน โรงเรียน มัธยมศึกษา	—— ผู้ปฏิบัติงานแนะแนว ——	
หน่วยงานภาคเอกชน (N=20)	นักเรียนใน โรงเรียน มัธยมศึกษา	1. นักศึกษาใน ระดับอุดมศึกษา 2. ผู้ปฏิบัติงาน แนะแนว	บุคคลผู้สนใจ
รัฐวิสาหกิจ (N=1)	นักเรียนใน โรงเรียน มัธยมศึกษา	นักศึกษาใน ระดับอุดมศึกษา	ผู้ปฏิบัติงาน แนะแนว
สมาคมอาชีพ (N=4)	นักเรียนใน โรงเรียน มัธยมศึกษา	นักศึกษาใน ระดับอุดมศึกษา	บุคคลผู้สนใจ
มูลนิธิ (N=2)	บุคคลผู้สนใจ	นักเรียนใน โรงเรียน มัธยมศึกษา	นักศึกษาใน ระดับอุดมศึกษา

จากตารางข้างต้นมีข้อสรุปที่น่าสังเกตอีก 3 ประการคือ

1. หน่วยงานภาครัฐบาล หน่วยงานภาคเอกชน และรัฐวิสาหกิจ เน้นผู้อ่านในกลุ่ม ผู้ปฏิบัติงานแนะแนวมากกว่าหน่วยงานอื่น ดังที่ปรากฏเป็นอันดับ 2 และ 3 ขณะที่ไม่ปรากฏในหน่วยงานอื่น
2. หน่วยงานภาคเอกชน เป็นผู้ผลิตที่มีกลุ่มผู้อ่านเป้าหมายกว้างกว่าหน่วยงานประเภทอื่น โดยมีผู้อ่านเป้าหมายถึง 4 กลุ่มคือ นักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา นักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ผู้ปฏิบัติงานแนะแนว และบุคคลผู้สนใจ
3. หน่วยงานภาคเอกชน สมาคมอาชีพ และมูลนิธิ เน้นบุคคลผู้สนใจเหมือนกันโดย ในหน่วยงานภาคเอกชน และสมาคมอาชีพ ปรากฏเป็นอันดับ 3 และเป็นอันดับแรกของมูลนิธิ กล่าวได้ว่า จากการที่วัตถุประสงค์การผลิตสารนิเทศอาชีพของผู้ผลิต 2 กลุ่มแรก มุ่งเพื่อประชาสัมพันธ์หน่วยงาน ในฐานะองค์กรอาชีพ/การศึกษา โดยเฉพาะสถานศึกษา/ฝึกอบรมภาคเอกชน จึงมีผลให้การผลิตสารนิเทศอาชีพ ต้องครอบคลุมผู้อ่านในวงกว้าง โดยรวมถึงบุคคลผู้สนใจ เพื่อนำข้อมูลข่าวสารที่ได้ไปพัฒนาอาชีพ เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพใหม่ ที่มีรายได้ดีกว่า เช่น ข่าวสารการฝึกอบรมวิชาชีพ ระยะสั้น จะช่วยให้ผู้ใช้ได้มีโอกาสสำหรับอาชีพใหม่ ๆ และเพิ่มพูนรายได้ ข่าวสารเหล่านี้มักปรากฏ ในนิตยสาร หนังสือพิมพ์ ที่สำนักพิมพ์ สถาบันกวดวิชา และสมาคมอาชีพผลิต

3. การเผยแพร่สารนิเทศอาชีพ

สารนิเทศอาชีพเผยแพร่ได้หลายวิธี เช่น การจำหน่าย การแจกฟรี วิธีการเผยแพร่ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลกระทบต่อการนำเสนอ เนื้อหาสาระ การใช้ภาษาเสนอภาพเกี่ยวกับอาชีพ จากการศึกษาพบว่าสารนิเทศอาชีพที่ผลิตมุ่งเผยแพร่สารนิเทศอาชีพ แจกฟรีแก่สถานศึกษา หน่วยงานด้านการแนะแนวมากกว่าการจำหน่าย (109 แห่ง และ 21 แห่ง) นอกจากนี้ ยังมีการเผยแพร่โดยวิธีการอื่น ๆ ซึ่งมีหน่วยงานเพียง 9 แห่งที่ปฏิบัติคือ สถานศึกษา/ฝึกอบรม ภาครัฐบาล หน่วยงานภาครัฐบาลอื่น ๆ สถานศึกษา/ฝึกอบรม ภาคเอกชน และสำนักพิมพ์โดย แจกฟรีในงานนิทรรศการ แนะนำการศึกษา และอาชีพเผยแพร่เฉพาะสมาชิก และส่งให้เมื่อมีผู้ติดต่อ ขอมมา

หน่วยงานที่เผยแพร่โดยการแจกฟรี เป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐบาล สถานศึกษา/ ฝึกอบรมภาคเอกชน สถาบันกวดวิชา และรัฐวิสาหกิจ ส่วนหน่วยงานที่เผยแพร่โดยการจำหน่ายมากกว่า แจกฟรี คือ สำนักพิมพ์ สำหรับสมาคมอาชีพและมูลนิธิพบว่า เผยแพร่โดยการแจกฟรี และจำหน่าย เท่า ๆ กัน

4. ขอบเขตเนื้อหาสารนิเทศอาชีพ

สารนิเทศอาชีพที่หน่วยงานต่าง ๆ ผลิต ผู้ผลิตมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 58.83) มุ่งผลิตสารนิเทศอาชีพที่มีเนื้อหา 2 ด้านคือ ทั้งด้านอาชีพ และด้านการศึกษา รองลงมามุ่งผลิตเนื้อหาเฉพาะ ด้านการศึกษาหรือเนื้อหาด้านอาชีพเพียงด้านเดียว เมื่อพิจารณาตามประเภทของหน่วยงานผู้ผลิตพบว่า หน่วยงานภาครัฐบาลส่วนใหญ่ คือสถานศึกษา/ฝึกอบรม 49 จาก 80 แห่ง หน่วยงานภาครัฐบาลอื่น ๆ 8 จาก 11 แห่ง และสำนักพิมพ์ (4 จาก 5 แห่ง) มุ่งผลิตสารนิเทศอาชีพที่มีขอบเขตเนื้อหาให้ ความรู้ทั้ง 2 ด้าน คือ ทั้งด้านอาชีพ และด้านการศึกษา

ส่วนสถานศึกษา/ฝึกอบรม ภาคเอกชนส่วนใหญ่ (8 จาก 13 แห่ง) มุ่งผลิตเฉพาะเนื้อหา ด้านการศึกษา หรือการอบรมเพียงด้านเดียวขณะที่สมาคมอาชีพ (3 ใน 4 แห่ง) มุ่งผลิตเนื้อหาด้าน อาชีพเพียงด้านเดียว ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษา/ฝึกอบรมภาคเอกชน มีวัตถุประสงค์ในการผลิต สารนิเทศอาชีพ เพื่อแนะแนวการศึกษา หรือการอบรมเพื่อการประกอบอาชีพเป็นหลัก การผลิต สารนิเทศอาชีพ จึงเน้นให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสถาบันของตน เพื่อประชาสัมพันธ์ หลักสูตรการศึกษาที่เปิดสอน และนำเสนอข้อมูลอาชีพที่รองรับต่อการศึกษาในสาขานั้น ๆ เป็นเรื่อง รองลงมา

สำหรับสมาคมอาชีพซึ่งเป็นองค์กรสำคัญในแต่ละอาชีพ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมการประกอบ อาชีพนั้น ๆ และมีวัตถุประสงค์ในการผลิตสารนิเทศอาชีพเพื่อให้รายละเอียดและความรู้เกี่ยวกับอาชีพ เป็นหลัก จึงผลิตสารนิเทศอาชีพที่มีสาระเน้นหนักทางด้านอาชีพเป็นสำคัญ

5. อาชีพและ/หรือสาขาวิชาที่ผลิต

เมื่อสอบถามถึงเรื่องราวเกี่ยวกับอาชีพ การศึกษาที่นำการประกอบอาชีพ 9 สาขา พบว่า มีการผลิตครบทุกสาขาโดยมีผู้ผลิตสาขาวิศวกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ ช่างไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์ มากที่สุด (ร้อยละ 13.77) อาชีพ หรือสาขาวิชาที่มีผู้ผลิตรองลงมาคือ

บริหารธุรกิจและพาณิชยกรรม (ร้อยละ 10.00)

สังคมและพฤติกรรมศาสตร์ และคหกรรมศาสตร์ (ร้อยละ 7.84)

เกษตรศาสตร์ วนศาสตร์ ประมง (ร้อยละ 7.51)

จิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์ (ร้อยละ 7.30)

สื่อสารมวลชน และการเอกสาร ธุรกิจบริการ วิทยาศาสตร์

และวิทยาการคอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 7.03)

แพทยศาสตร์ พยาบาล สาธารณสุข เทคนิคการแพทย์ (ร้อยละ 6.49)

ศึกษาศาสตร์ และการฝึกหัดครู (ร้อยละ 6.22)

นิติศาสตร์ (ร้อยละ 4.05)

เมื่อนพิจารณาตามประเภทหน่วยงานผู้ผลิต พบว่า หน่วยงานที่ผลิตข้อมูลครบทั้ง 9 สาขา คือ สถานศึกษา/ฝึกอบรมภาครัฐบาล และสำนักพิมพ์โดยมุ่งผลิตเรื่องราวอาชีพ ในสาขาวิศวกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ ช่างไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ ส่วนสถานศึกษาภาคเอกชนและ สำหรับหน่วยงาน ภาครัฐบาลอื่น ๆ สถานศึกษา/ฝึกอบรมภาคเอกชน และสมาคมอาชีพ ผลิต 8 สาขา ขาดสาขาอื่น ๆ เช่น วิชาชั้นทหาร ตำรวจ สังคมสงเคราะห์ พลศึกษา เป็นต้น สถาบันกวดวิชา ผลิต 3 สาขา คือ สาขาสังคมสงเคราะห์ ทหาร ตำรวจ และธุรกิจบริการมากตามลำดับ ส่วนรัฐวิสาหกิจผลิตเพียง 1 สาขา คือธุรกิจบริการ สำนักพิมพ์ผลิตสาขา ศิลปกรรมมากที่สุด หน่วยงานภาครัฐบาลอื่น ๆ และมูลนิธิ มุ่งเน้นผลิตในสาขาเกษตรศาสตร์ วนศาสตร์ ประมง ส่วนสมาคมอาชีพ มุ่งผลิตใน 2 สาขา คือ สาขา ศึกษาศาสตร์และการฝึกหัดครู และสาขาแพทยศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ สาธารณสุข เทคนิคการแพทย์

ในส่วนต่อไปนี้จะได้สรุปเปรียบเทียบอาชีพ/สาขาวิชาที่ได้จาก

ก) สารนิเทศอาชีพในโรงเรียนทีวีเคราห์

ข) สารนิเทศอาชีพที่สอบถามความต้องการจากผู้ปฏิบัติงาน และ

ค) จากการสอบถามหน่วยงานผู้ผลิตสารนิเทศอาชีพ (ดังตารางที่ 42) 215, 216

ตารางที่ 42 สรุปเปรียบเทียบสารนิเทศอาชีพที่มีในโรงเรียน ที่ครูแนะแนวและครูบรรณารักษ์ต้องการ และอาชีพ/สาขาวิชาที่หน่วยงานผลิต

สารนิเทศอาชีพที่สำรวจพบในโรงเรียน (5 อันดับแรก)		สารนิเทศอาชีพที่ครูแนะแนว และครูบรรณารักษ์ต้องการ (5 อันดับแรก)		อาชีพ/สาขาวิชาที่หน่วยงานผลิต (5 อันดับแรก)
ข้อมูลอาชีพ	ข้อมูลการศึกษา	ครูแนะแนว	ครูบรรณารักษ์	
	<u>ระดับอุดมศึกษา</u>			
1. สังคมวิทยา มนุษยวิทยา สื่อสารมวลชน นักภาษาศาสตร์	1. สังคมศาสตร์ 2. แพทย์ศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ และวิชาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ	1. พยาบาล นักกายภาพบำบัด เทคนิคการแพทย์	นักร้อง นักแสดง นักดนตรี	วิศวกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ ช่างอุตสาหกรรม ช่างไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์
2. แพทย์ พยาบาล สาธารณสุข เทคนิคการแพทย์	3. วิทยาศาสตร์ และวิทยาการ คอมพิวเตอร์	2. สถาปนิก ช่างเขียนแบบ ช่างตกแต่งภายใน	ธุรกิจบริการ และธุรกิจโรงแรม	บริหารธุรกิจ และพาณิชย์การ
3. วิศวกรรมการสำรวจ และคอมพิวเตอร์ เศรษฐศาสตร์ การบัญชี การธนาคาร บริหารธุรกิจ ค้าขาย	4. วิศวกรรมศาสตร์ 5. เกษตรศาสตร์ วนศาสตร์ ประมง	3. แพทย์ ทันตแพทย์ฯ ; นักคำนวณ นักสถิติ ; ธุรกิจบริการ และ ธุรกิจโรงแรมฯ	นักวิทยาศาสตร์ เคมีฯ ; พยาบาล นักกายภาพบำบัด ;	สังคมและพฤติกรรมศาสตร์ ; คหกรรมศาสตร์
4. นักวิทยาศาสตร์ อุตวิเทศ ภูมิศาสตร์ นักคำนวณ ฯลฯ		4. สจ๊วต เออร์โอสเทส ; เลขานุการ และพนักงาน ราชการ และบริษัทฯ	แพทย์ ทันตแพทย์ฯ ; เลขานุการ และพนักงาน ราชการ และบริษัท	เกษตรศาสตร์ วนศาสตร์ ประมง
5. เกษตรกรรมป่าไม้ ประมง				

ตารางที่ 42 สรุปเปรียบเทียบสารนิเทศอาชีวศึกษาที่มีในโรงเรียน ที่ครูแนะแนวและครูบรรณารักษ์ต้องการ และอาชีวศึกษา/สาขาวิชาที่หน่วยงานผลิต (ต่อ)

สารนิเทศอาชีวศึกษาที่สำรวจพบในโรงเรียน (5 อันดับแรก)		สารนิเทศอาชีวศึกษาที่ครูแนะแนว และครูบรรณารักษ์ต้องการ (5 อันดับแรก)		อาชีวศึกษา/สาขาวิชาที่หน่วยงานผลิต (5 อันดับแรก)
ข้อมูลอาชีวศึกษา	ข้อมูลการศึกษา	ครูแนะแนว	ครูบรรณารักษ์	
	<u>อาชีวศึกษา</u>			วิจิตรศิลป์ ประยุกต์ศิลป์
	1. ช่างอุตสาหกรรม	5. นักวิทยาศาสตร์ เคมีฯ ;	วิศวกร ; ผู้ประกาศเสียง	
	2. นาฬิกากรรม	นักการทูต ล่าม ;	อ่านข่าวฯ ; ช่างกลโรงงาน	
	3. คหกรรม	บรรณารักษ์ ;	ช่างเครื่องฯ	
	4. ศิลปกรรม	มัคศเทศก์/ไกด์นำเที่ยว		
	5. เกษตรกรรม			

จากข้อมูลทั้ง 3 แหล่ง จะพบความแตกต่างของคำตอบที่ได้จากแต่ละแหล่งคือ

1. สารนิเทศอาชีวะที่จัดเก็บในโรงเรียน ประกอบด้วยข้อมูลอาชีพ ข้อมูลการศึกษา ระดับอุดมศึกษา อาชีวศึกษา และการศึกษาวิชาชีพต่าง ๆ จากการวิเคราะห์ พบว่าข้อมูลอาชีพที่พบมาก 5 อันดับแรก เป็นเรื่องเดียวกับข้อมูลการศึกษา ระดับอุดมศึกษา 5 อันดับแรก และระดับอาชีวศึกษา ใน 2 สาขา คือ ช่างอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม เมื่อเปรียบเทียบสารนิเทศอาชีวะที่จัดเก็บในโรงเรียนกับความต้องการของผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียน ปรากฏว่าสอดคล้องกับข้อมูลอาชีพที่ครูแนะแนวและครูบรรณารักษ์ ต้องการมาก 5 อันดับแรก ยกเว้นอาชีพ สจ๊วต แอร์โฮสเตส ที่ครูแนะแนวต้องการมาก เป็นอันดับ 4 กลับเป็นข้อมูลอาชีพที่พบมากในโรงเรียนเป็นอันดับ 7

2. เมื่อเปรียบเทียบสารนิเทศอาชีวะที่มีในโรงเรียนกับที่หน่วยงานผลิต 5 อันดับแรก พบว่ามีข้อแตกต่างในด้านสาขาที่ผลิต คือสาขาที่หน่วยงานต่าง ๆ มุ่งเน้นผลิตมาก คือสาขาวิศวกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ ช่างอุตสาหกรรม ช่างไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ แต่กลับพบว่าในโรงเรียนมีอาชีพในสาขานี้เป็นอันดับ 3 และมีข้อมูลการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นอันดับ 4 แต่เป็นอันดับแรกในอาชีวศึกษา จึงกล่าวได้ว่า สารนิเทศอาชีวะสาขาวิศวกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ ที่มีในโรงเรียนขณะนี้ โดยมากเป็นข้อมูลการศึกษาระดับอาชีวศึกษา สาขาช่างอุตสาหกรรม

3. เมื่อเปรียบเทียบสารนิเทศอาชีวะที่ผู้ปฏิบัติงานต้องการ 5 อันดับแรก กับที่หน่วยงานผลิต พบว่าข้อมูลอาชีพที่ครูแนะแนว และครูบรรณารักษ์ต้องการมาก ใน 5 อันดับแรกกลับเป็นเรื่องที่หน่วยงานผลิตมากเป็นอันดับ 7 คือข้อมูลอาชีพ แพทย์ ทันตแพทย์ฯ และอาชีพพยาบาล นักกายภาพบำบัด เทคนิคการแพทย์ และที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ส่วนสาขาเกษตรศาสตร์ วนศาสตร์ ประมง ซึ่งหน่วยงานผลิตมากเป็นอันดับ 4 กลับเป็นข้อมูลอาชีพที่ครูแนะแนวต้องการเป็นอันดับ 10 (3.19) และเป็นอาชีพที่ครูบรรณารักษ์ต้องการระดับปานกลาง เป็นอันดับ 2 นอกจากนี้ยังพบว่า สาขาวิจิตรศิลป์ ประยุกต์ศิลป์ ที่หน่วยงานผลิตมากเป็นอันดับ 5 นั้นกลับเป็นข้อมูลอาชีพที่ครูแนะแนว และครูบรรณารักษ์ต้องการมากเป็นอันดับ 6 (ที่ค่าเฉลี่ย 3.48 และ 3.18 ตามลำดับ)

จึงกล่าวได้ว่า สารนิเทศอาชีวะ ที่ผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนต้องการ และที่หน่วยงานผลิตมาก 5 เรื่องแรก เป็นไปในทางเดียวกัน กล่าวคือ ข้อมูลอาชีพที่ผู้ปฏิบัติงานต้องการมาก 5 เรื่องแรก เป็นเรื่องที่หน่วยงานผลิตน้อย และที่เรื่องที่หน่วยงานผลิตมาก จึงไม่ใช่อาชีพที่ผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียน

ต้องการมากใน 5 อันดับแรก

6. รูปแบบสารนิเทศอาชีพที่หน่วยงานผลิต

จากการสอบถามถึงรูปแบบสารนิเทศอาชีพ ที่หน่วยงานนิยมผลิต ปรากฏว่า หน่วยงานผู้ผลิต ประเภทต่าง ๆ มักผลิตในรูปแบบแผ่นพับ/แผ่นปลิว (ร้อยละ 32.11) จุลสาร (ร้อยละ 18.06) วิดีโอเทป (ร้อยละ 13.04) หนังสือ (ร้อยละ 11.04) วารสาร/นิตยสาร (ร้อยละ 9.36) สไลด์ (ร้อยละ 8.03) เทปบันทึกเสียง (ร้อยละ 4.01) ภาพยนตร์ (ร้อยละ 1.67) และ หนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 1.34) มากตามลำดับ

เมื่อพิจารณาตามหน่วยงานผู้ผลิต พบว่า สถานศึกษา/ฝึกอบรมภาครัฐบาลส่วนใหญ่ (68 จาก 80 แห่ง) ผลิตในรูปแบบแผ่นพับ/แผ่นปลิวเป็นหลัก เช่นเดียวกับที่ สถานศึกษา/ฝึกอบรมภาคเอกชนทั้ง 13 แห่ง และสถาบันกวดวิชาทั้ง 3 แห่งนิยมจัดทำแผ่นพับ/แผ่นปลิว สำหรับหน่วยงานภาครัฐบาลอื่น ๆ นิยมจัดทำในรูปจุลสาร เป็นหลัก (7 จาก 11 แห่ง) รองลงมาเป็นแผ่นพับ/แผ่นปลิว หนังสือ และ วิดีโอเทปตามลำดับ

สำนักพิมพ์นิยมจัดทำในรูปแบบแผ่นพับ/แผ่นปลิว และหนังสือ ส่วนสมาคมอาชีพนิยมจัดทำในรูปแบบ หนังสือ และจุลสาร

จากข้อมูลที่ได้มีข้อสังเกตว่า รูปแบบที่หน่วยงานไม่นิยม หรือผลิตน้อยคือ ภาพยนตร์ และหนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 1.67 และ 1.34) ทั้งนี้เนื่องจากการผลิตภาพยนตร์ เพื่อนำเสนอเรื่องราว เกี่ยวกับอาชีพมีขั้นตอนการผลิตยุ่งยาก ซับซ้อน และเสียค่าใช้จ่ายสูง สำหรับหนังสือพิมพ์ เป็นสิ่งพิมพ์ ที่มีวาระกำหนดออกที่แน่นอน การจัดทำจึงต้องมีความต่อเนื่อง และทันต่อเหตุการณ์ และเป็นสิ่งพิมพ์ ที่ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงเช่นกัน

ในส่วนต่อไปนี้เป็นการสรุปเปรียบเทียบรูปแบบสารนิเทศอาชีพที่ได้จาก

ก) สารนิเทศอาชีพที่มีในโรงเรียน

ข) รูปแบบสารนิเทศอาชีพที่ผู้ปฏิบัติงานต้องการ และ

ค) รูปแบบสารนิเทศอาชีพที่หน่วยงานนิยมผลิต โดยได้สรุปเปรียบเทียบดังที่ปรากฏใน

ตารางที่ 43 เปรียบเทียบรูปแบบสารนิเทศอาชีวศึกษาในโรงเรียนกับความต้องการของครูแนะแนว และครูบรรณารักษ์ และรูปแบบที่หน่วยงานผลิต

รูปแบบสารนิเทศอาชีวศึกษา ที่จัดเก็บในโรงเรียน	รูปแบบสารนิเทศอาชีวศึกษาที่ครูแนะแนวและครูบรรณารักษ์ต้องการ		รูปแบบสารนิเทศอาชีวศึกษา ที่หน่วยงานนิคมผลิต
	ครูแนะแนว	ครูบรรณารักษ์	
1. แผ่นพับ/แผ่นปลิว (ร้อยละ 31.71x)	1. โสตทัศนวัสดุ (3.86)	หนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ (3.91)	1. แผ่นพับ/แผ่นปลิว (ร้อยละ 32.11)
2. จุลสาร (ร้อยละ 30.86)	2. จุลสารแนะแนวการศึกษาและอาชีพ (3.81)	หนังสือนิมิตฯ (3.82)	2. จุลสาร (ร้อยละ 18.06)
3. ชีวประวัติ (ร้อยละ 10.45)	3. หนังสือนิมิตฯ (3.67)	วารสาร/นิตยสารอาชีพ (3.73)	3. วิดีโอเทป (ร้อยละ 13.04)
4. แถบเสียง (ร้อยละ 8.72)	4. วารสาร/นิตยสารอาชีพ (3.67)	แผ่นพับ/แผ่นปลิว (3.64)	4. หนังสือ (ร้อยละ 11.04)
5. หนังสือ (ร้อยละ 8.45)	5. แผ่นพับ/แผ่นปลิว (3.62)	ขวนิชาตอาชีพ/เรื่องสั้น จุลสาร (3.54)	5. วารสาร/นิตยสาร (ร้อยละ 9.36)
6. แถบภาพ (ร้อยละ 5.18)	6. หนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพฯ หนังสือชีวประวัติ (3.24)	หนังสือชีวประวัติ (3.54)	6. สไลด์ (ร้อยละ 8.03)
7. ขวนิชาต/เรื่องสั้น (ร้อยละ 1.91)	7. ขวนิชาตอาชีพ/เรื่องสั้น (3.00)	โสตทัศนวัสดุ (3.09)	7. เทปบันทึกเสียง (ร้อยละ 4.01)
8. วารสาร/นิตยสาร (ร้อยละ 1.36)			8. ภาพยนตร์ (ร้อยละ 1.67)
9. สไลด์ (ร้อยละ 1.09)			9. หนังสือนิมิตฯ (ร้อยละ 1.34)
10. หนังสือนิมิตฯ (ร้อยละ 0.27)			

จากข้อมูลทั้ง 3 แห่ง พบข้อแตกต่างที่สรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบสารนิเทศอาชีวะที่มีมากในโรงเรียนขณะนี้ ส่วนใหญ่เป็นแผ่นพับ/แผ่นปลิว และจุลสารมากที่สุด รองลงมาเป็น ชิวประวัติ แถบเสียง และหนังสือ เมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบที่ผู้ปฏิบัติงานต้องการ ปรากฏว่าต้องการแผ่นพับ/แผ่นปลิว เป็นอันดับ 4 (ครูบรรณารักษ์) และอันดับ 5 (ครูแนะแนว) โสตทัศนวัสดุ หนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ และหนังสือพิมพ์เป็นรูปแบบที่ผู้ตอบ ต้องการเป็นอันดับ 1 และอันดับ 2 แต่กลับมีอยู่ในโรงเรียนไม่เกินร้อยละ 8.72 โดยเฉพาะ หนังสือพิมพ์ที่พบเพียงร้อยละ 0.27 หรือ 1 รายชื่อเท่านั้นและเมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบที่มีการผลิตพบว่า โสตทัศนวัสดุ เช่น สไลด์ เทปบันทึกเสียง ภาพยนตร์ ผลิตเป็นอันดับ 7 และหนังสือพิมพ์เป็นอันดับ 8 ส่วนจุลสารแนะแนวอาชีพที่มีมากเป็นอันดับ 2 ยังคงเป็นรูปแบบที่ครูแนะแนวต้องการมากเป็นอันดับ 2 ส่วนครูบรรณารักษ์ต้องการเป็นอันดับ 5 หอถือนวนิยายอาชีพ/เรื่องสั้น

2. รูปแบบสารนิเทศอาชีวะที่มีอยู่ในโรงเรียนเวลานี้สอดคล้องกับรูปแบบที่หน่วยงานนิยมผลิต ผลิตในรูปแบบแผ่นพับ/แผ่นปลิวมากที่สุด รองลงมาคือ จุลสาร

7. บทบาทของหน่วยงานผู้ผลิตต่อการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับอาชีพ

จากการสอบถามหน่วยงานผู้ผลิตถึงบทบาทที่ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับอาชีวะนอกเหนือจากการผลิตสารนิเทศอาชีวะ อันได้แก่การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ปรากฏว่า หน่วยงานผู้ผลิตส่วนใหญ่ (ร้อยละ 79.84) จัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพ

กิจกรรมที่จัดมากเป็นอันดับแรกคือ การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับอาชีพ และการศึกษาต่อ มีการอภิปรายโดยวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ (ร้อยละ 42.17) รองลงมาเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาด้านอาชีพแก่บุคคลทั่วไป (ร้อยละ 22.03) เตรียมความพร้อมทางวิชาการ เช่น จัดสอนพิเศษ กวดวิชา จัดโครงการทดสอบเข้ามหาวิทยาลัย (ร้อยละ 14.69) และจัดฝึกอบรมวิชาชีพ/อาชีวะที่น่าสนใจแก่เยาวชนในช่วงปิดภาคเรียน (ร้อยละ 12.99) และมีกิจกรรมอื่น ๆ อีกได้แก่จัดโครงการแนะแนวสัญจรแก่โรงเรียนมัธยมศึกษา ในภูมิภาคต่าง ๆ เป็นวิทยากรอภิปรายถึงแนวทางการศึกษาต่อ แก่โรงเรียนที่สนใจติดต่อมา ตลอดจนจัดรายการแนะแนวทางวิทยุ และโทรทัศน์ และนำชมสถานประกอบการที่น่าสนใจ

หน่วยงานแต่ละประเภทจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับอาชีพคือสถานศึกษา/ฝึกอบรม
ภาครัฐบาล ภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ และสมาคมอาชีพ นิยมจัดนิทรรศการเกี่ยวกับอาชีพ และการศึกษา
ต่อ ที่เป็นเช่นนี้เพราะหน่วยงานดังกล่าว ส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษา/ฝึกอบรม ซึ่งนับว่าเกี่ยวข้องโดยตรง
กับการศึกษาของประชาชน ส่วนสมาคมอาชีพที่มีนโยบายหลักในการส่งเสริมการประกอบอาชีพนั้น ๆ
ประกอบกับมุ่งผลิตสารนิเทศอาชีพเพื่อให้ความรู้และรายละเอียดเกี่ยวกับอาชีพ จึงเป็นไปได้ที่จะจัด
นิทรรศการเพื่อเผยแพร่และประชาสัมพันธ์อาชีพ และให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพของตนแก่เยาวชนและ
บุคคลผู้สนใจทั่วไป

ส่วนหน่วยงานภาครัฐบาลอื่น ๆ จัดกิจกรรม ให้คำปรึกษาด้านอาชีพ และการหางานทำแก่
บุคคลทั่วไป ส่วนสถาบันกวดวิชา และสำนักพิมพ์ มุ่งจัดกิจกรรม ด้านเตรียมความพร้อมทางวิชาการ
สอนพิเศษ กวดวิชา จัดโครงการทดสอบเข้ามหาวิทยาลัย และพบว่ามูลนิธิเป็นหน่วยงานประเภทเดียว
ที่ไม่จัดกิจกรรมใด ๆ เพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับอาชีพ วัตถุประสงค์ของมูลนิธิทั้ง 2 แห่ง มุ่งเพื่อ
บำเพ็ญสาธารณประโยชน์แก่สังคม เช่น ค้นหาคนไทยที่ทำตนเป็นคนดี เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนมาก
กว่าที่จะจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพแก่นักเรียน

การประยุกต์ผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทาง สำหรับผู้ผลิตสารนิเทศใน
การผลิตสารนิเทศอาชีพให้ตรงกับความต้องการของนักเรียน และผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสารนิเทศอาชีพ
ในโรงเรียน นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางสำหรับผู้ปฏิบัติงานในการจัดหาสารนิเทศอาชีพ จากแหล่งผลิต
ประเภทต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน ดังนี้

ข้อเสนอเกี่ยวกับการผลิตสารนิเทศอาชีพ

จากผลการวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่า สารนิเทศอาชีพที่ให้ข้อมูลอาชีพ ข้อมูลการศึกษาที่นำไปสู่การ
ประกอบอาชีพ ที่ครูแนะแนว และครูบรรณารักษ์อื่นเป็นผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องต้องการระดับมาก
ตลอดจนรูปแบบและคุณสมบัติที่ต้องการเป็นแนวทางสำคัญสำหรับผู้ผลิต ดังนี้

1. ควรมีการผลิตสารนิเทศอาชีพนักวิทยาศาสตร์ เคมี ฟิสิกส์ ธรณีวิทยา
 อดุณิยมวิทยา และอาชีพ ช่างเจียรไนเพชรพลอย ช่างแกะสลัก ช่างจักสาน ทั้งนี้เพราะเป็นอาชีพที่
 ผู้ปฏิบัติงานเห็นว่ามียุทธยาน้อย แต่มีความต้องการเพื่อไว้ให้บริการระดับมาก

นอกจากนี้ควรมีการผลิตสารนิเทศอาชีพ

ครู อาจารย์

สถาปนิก ช่างเขียนแบบ ช่างตกแต่งภายใน (มัณฑนากร)

นักออกแบบ

วิศวกร

แพทย์ ทันตแพทย์ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา สัตวแพทย์

พยาบาล นักกายภาพบำบัด เทคนิคการแพทย์ นักโภชนาการ

นักบริหาร นักการเมือง นักปกครอง นักธุรกิจ

นักสังคมสงเคราะห์

นักคำนวณ นักบัญชี สมุหบัญชี

นักการทูต ล่าม

ศุลกากร

ทนายความ อัยการ ผู้พิพากษา

พนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน ภาคพื้นดิน

นักประพันธ์ นักประพันธ์เพลง นักแปลหนังสือ

จิตรกร นักเขียนการ์ตูน

บรรณารักษ์

นักกีฬาอาชีพ

ผู้ประกาศและอ่านข่าวทางวิทยุโทรทัศน์ นักพากย์

ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์

ทหาร ตำรวจ นักสืบ นักบิน

นักร้อง นักดนตรี นักแสดง

มัคคุเทศก์/ไกด์นำเที่ยว

เลขานุการ พนักงาน ราชการและบริษัท เช่น พนักงานต้อนรับ
พนักงานโทรศัพท์ พนักงานขาย พนักงานไปรษณีย์โทรเลข
พนักงานคอมพิวเตอร์ และอิเล็กทรอนิกส์ พนักงานรักษา
ความปลอดภัย พนักงานดับเพลิง พนักงานรับ จ่ายเงิน
ธุรกิจบริการ และธุรกิจโรงแรม ภัตตาคาร บาร์ คนปรุงอาหาร
และเครื่องดื่ม

ช่างเสริมสวย ช่างตัดผม ช่างตัดเย็บเสื้อผ้า ช่างทอผ้า
ช่างกลโรงงาน ช่างเครื่องไฟฟ้า ช่างสำรวจ ช่างเทคนิค
ช่างไม้ ช่างก่อสร้าง

เกษตรกรรม ประมง ป่าไม้ นักวิชาการ เกษตร

ดังที่ผู้ปฏิบัติงานต้องการสารสนเทศอาชีพเหล่านี้อย่างมาก แต่ในขณะที่ผู้ปฏิบัติงานเห็นว่า
มีอยู่ระดับปานกลางเท่านั้น

2. หน่วยงาน เช่นสมาคมอาชีพ ควรเพิ่มบทบาทในการผลิตสารสนเทศอาชีพมากขึ้น
เนื่องจากสมาคมอาชีพเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพนั้น ๆ สมาคมอาชีพจึงมี
หน้าที่ในการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพของตนให้แก่บุคคล เขาวิชชได้รู้จักกระจ่างชัด
ในเรื่องรายละเอียดของงาน ข้อดี ข้อเสีย ในอาชีพทุก ๆ แง่มุม เพื่อให้เขาวิชชจะได้ใช้เป็นข้อมูล
ประเมินความเหมาะสมของตนกับอาชีพ และสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้อง ในขณะที่
พบว่าสมาคมอาชีพที่ผลิตสารสนเทศอาชีพออกเผยแพร่เพียง 5 แห่งเท่านั้น

สมาคมอาชีพอื่น ๆ เช่น

วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมผู้ค้าอัญมณีและเครื่องประดับ
แพทยสมาคม สมาคมวิชาชีพพยาบาล สมาคมเทคนิคการแพทย์แห่งประเทศไทย สมาคมนักวิทยุโทรทัศน์
แห่งประเทศไทย สมาคมนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมการโรงแรม สมาคมมัคคุเทศก์อาชีพ
สมาคมผู้ประกอบการนำเที่ยว สามารถมีบทบาท รับผิดชอบการผลิตและเผยแพร่สารสนเทศอาชีพใน
สาขาที่ตนเกี่ยวข้อง

3. ในด้านรูปแบบที่ควรมุ่งเน้นผลิตให้มากขึ้น คือ โสตทัศนวัสดุ จุลสารและแนวการศึกษา และอาชีพ หนังสือพิมพ์ที่รายงานความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับอาชีพ และตลาดแรงงาน วารสาร/นิตยสาร อาชีพ หนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ การศึกษา แนวทางการศึกษาต่อ เพื่อนำไปสู่อาชีพต่าง ๆ สารนิเทศอาชีพรูปแบบดังกล่าวผู้ปฏิบัติงานมีความต้องการเพื่อนำไปแนะแนวและบริการสารนิเทศในระดับมาก

4. ในเรื่องนี้เมื่อพิจารณาถึงหน่วยงานผู้ผลิตที่ควรมีบทบาทและส่วนร่วมในการผลิต สารนิเทศอาชีพในรูปแบบ ที่กล่าวข้างต้น เห็นว่าหน่วยงานด้านการแนะแนว สมาคมอาชีพ รัฐวิสาหกิจ และสำนักพิมพ์ สามารถมีบทบาท ในการผลิตสารนิเทศอาชีพในรูปแบบดังกล่าวเพิ่มขึ้นได้

โสตทัศนวัสดุ เป็นรูปแบบที่นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพได้อย่างชัดเจน และครบถ้วน และเป็นรูปแบบที่ครูแนะแนวต้องการมากเป็นอันดับแรก แต่ในการผลิต ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง โดยเฉพาะภาพยนตร์ วิดีโอเทป ซึ่งต้องอาศัยเทคนิค ขั้นตอนการถ่ายทำประกอบ หน่วยงานสามารถผลิตโสตทัศนวัสดุรูปแบบอื่นที่สื่อความหมายไม่ยิ่งหย่อนกว่า เช่น สไลด์อาชีพ เทปบันทึกเสียงสัมภาษณ์บุคคลในอาชีพ ซึ่งมีขั้นตอนการผลิตง่ายกว่า และเสียค่าใช้จ่ายน้อย

5. สำหรับหนังสือพิมพ์ วารสาร/นิตยสาร เป็นสิ่งพิมพ์ที่ต้องมีการจัดทำอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลที่นำเสนอต้องทันสมัย และครอบคลุมในวงกว้าง ผู้จัดทำต้องมีความพร้อมทั้งด้านแรงงาน งบประมาณ และเวลา ดังนั้นหน่วยงานที่เหมาะสมกับการผลิตสารนิเทศอาชีพในรูปแบบดังกล่าวคือ สำนักพิมพ์ และศูนย์แนะแนวการศึกษา เนื่องจากสำนักพิมพ์มักผลิตเพื่อการจำหน่าย จึงมีความพร้อมที่จะติดตามข่าวความเคลื่อนไหวในอาชีพต่าง ๆ ได้มากกว่าหน่วยงานภาครัฐบาล ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษา และการประกอบอาชีพ ซึ่งมีภาระหน้าที่ต้องรับผิดชอบมากกว่า และการผลิต สารนิเทศอาชีพ เป็นเพียงงานที่เกี่ยวข้อง และผลิตขึ้นเพื่อสนับสนุนงานประจำให้ดำเนินไปได้ดียิ่งขึ้น ส่วนศูนย์แนะแนว การศึกษาและอาชีพนับเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรง ในการผลิต และปรับปรุง สารนิเทศอาชีพในโรงเรียนให้มีความทันสมัย ถูกต้องและทันสมัย

6. การผลิตสารนิเทศอาชีพในรูปจุลสาร และหนังสือที่รวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับอาชีพ ซึ่งอาจเป็นหนังสือที่รวบรวมหลาย ๆ อาชีพ หรืออธิบายถึงอาชีพใดอาชีพหนึ่งสถานศึกษาที่เปิดสอน หรือฝึกอบรมเฉพาะอาชีพหนึ่ง ๆ โดยเฉพาะสามารถมีบทบาทในส่วนนี้ เช่น ศูนย์ฝึกพานิชย์นาวิ จักรพิมพ์

เรื่องราวในอาชีพ นักเดินเรือทะเล ซึ่งจะให้รายละเอียดได้ทุกแง่มุม ทั้งการศึกษา การปฏิบัติงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน ในขณะเดียวกัน ศูนย์แนะแนว หน่วยงานแนะแนวในสถานศึกษา เป็นผู้ผลิต อีกประเภทหนึ่ง ที่สามารถจัดทำสารนิเทศอาชีพในรูปจุลสารแนะนำอาชีพหนึ่ง ๆ ตลอดจนจัดทำ พจนานุกรมอาชีพ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการให้คำแนะนำ คำปรึกษาอาชีพแก่นักเรียน

7. สำหรับหน่วยงานรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องที่พบว่าผลิตสารนิเทศอาชีพมีเพียง 1 แห่งคือ สถาบันฝึกอบรมวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว ผลิตและเผยแพร่ข้อมูลด้านธุรกิจการท่องเที่ยว หน่วยงานรัฐวิสาหกิจอื่น ๆ จึงสามารถมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการผลิตสารนิเทศอาชีพด้วย ได้แก่ ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์รับผิดชอบการผลิตข้อมูลอาชีพ ทางด้านเศรษฐศาสตร์ การเงินการธนาคาร บริหารธุรกิจ การสื่อสารแห่งประเทศไทย องค์การโทรศัพท์ การทางพิเศษแห่งประเทศไทย รับผิดชอบการผลิตข้อมูลอาชีพ วิศวกรรมกรรมการสื่อสาร วิศวกรรมโยธา วิทยาการคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

8. สารนิเทศอาชีพที่ผลิต ควรมีคุณสมบัติหลัก 3 ประการ คือ

1. มีความถูกต้องตรงกับสภาพความเป็นจริง

2. มีเนื้อหา การใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัย และพัฒนาการอาชีพของนักเรียนคือ มุ่งให้ รายละเอียดเกี่ยวกับอาชีพนั้น ๆ ทุกแง่มุม โดยปราศจากการวิเคราะห์ วิচারณ์ หรือเสนอข้อมูลเชิง ตัวเลข ควรให้ภาษาที่เรียบง่ายชัดเจน

3. มีเนื้อหาหลาย ๆ อาชีพอยู่ในเล่มเดียวกัน

คุณสมบัติทั้ง 3 ประการนี้ ผู้ปฏิบัติงานแนะแนว และบริการสารนิเทศเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ควรมี

นอกจากคุณสมบัติดังกล่าวการผลิต ควรมุ่งเน้นเรื่องความทันสมัย สอดคล้องกับสภาพ เหตุการณ์ปัจจุบันโดยมีการปรับปรุงให้ทันสมัยสม่ำเสมอ

ข้อเสนอเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสารนิเทศอาชีพในโรงเรียน

ข้อเสนอสำหรับผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสารนิเทศอาชีพในโรงเรียนได้แก่ ครูแนะแนว

ครูบรรณารักษ์ มีดังนี้

1. ในปัจจุบันมีสถานศึกษาผลิตรายการโทรทัศน์ เพื่อให้ความรู้และแนะแนวทางการศึกษา การประกอบอาชีพออกเผยแพร่ทางโทรทัศน์ ได้แก่ งานวิทยุโทรทัศน์การศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง งานแนะแนวการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นโอกาสที่ผู้ปฏิบัติงานแนะแนว สามารถบันทึก รายการ เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้ ซึ่งเป็นวิธีที่ประหยัดวิธีหนึ่ง

2. รายชื่อสารนิเทศอาชีพที่ได้จากการรวบรวม และวิเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้ผู้ปฏิบัติงาน สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดหาและสร้างเป็นมุมอาชีพ ห้องสมุดอาชีพ หรือศูนย์สารนิเทศใน โรงเรียนเพื่อไว้ให้บริการแก่นักเรียน

3. ผู้ปฏิบัติงานควรติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นผู้ผลิตสารนิเทศอาชีพ สารนิเทศอาชีพ ที่หน่วยงานนั้น ๆ ผลิตและเผยแพร่ตามรายชื่อที่มีข้างท้ายวิทยานิพนธ์นี้ เพื่อขอชื่อหรือขอบริจาคไว้ให้ บริการแก่นักเรียน ได้แก่ หน่วยงานวิชาการ/วิจัย ในสถานศึกษา และหน่วยงานภาครัฐบาลอื่น ๆ หน่วยงานแนะแนว งานบริการทางอาชีพ/จัดหางานภาครัฐบาลมุ่งผลิตสารนิเทศอาชีพเผยแพร่ โดยการแจกฟรีเป็นส่วนใหญ่

สำหรับสำนักพิมพ์เป็นผู้ผลิตอีกประเภทหนึ่ง ที่ผู้ปฏิบัติงานสามารถจัดหารายสารนิเทศอาชีพ ได้ในรูปแบบ วารสาร/นิตยสาร หนังสือพิมพ์ และโสตทัศนวัสดุ ซึ่งมักผลิต เพื่อจำหน่ายมากกว่า แจกฟรี

4. ผู้ปฏิบัติงานควรเร่งจัดหาสารนิเทศอาชีพที่ตนคิดว่ายังขาดแคลนในโรงเรียน ดังที่พบว่า ข้อมูลอาชีพสถาปนิก ช่างเขียนแบบฯ วิศวกร แพทย์ พยาบาล ที่เป็นอาชีพที่ตนต้องการมากนั้นล้วนเป็น เรื่องที่หน่วยงานมุ่งผลิตมากใน 5 เรื่องแรก นอกจากนี้ สารนิเทศอาชีพในรูปวารสาร ซึ่งเป็นรูปแบบ ที่ต้องการกันมาก แต่พบว่ามิอยู่ในโรงเรียนเพียง 5 ชื่อเท่านั้น จากการสอบถาม หน่วยงานผู้ผลิตพบว่า กว่า 20 แห่งที่ผลิตในรูปวารสาร ดังนั้น จึงมีวารสารอีกประมาณ 15 ชื่อที่ผู้ปฏิบัติงานสามารถจัดหามา เพิ่มได้

ข้อจำกัดในการวิจัย

อาชีพที่ได้จากการสำรวจพบว่ามีมากถึง 97 อาชีพ และในขณะนี้ยังไม่มีการจัดกลุ่มอาชีพเป็นแบบแผนแน่นอนดังที่ได้รายงานไว้ในบทที่ 2 อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้ได้จัดกลุ่มอาชีพที่มีลักษณะงานและความรู้ในสาขาเดียวกันไว้ด้วยกันได้ 28 กลุ่มอาชีพ ตามที่เห็นว่าเหมาะสม

แนวทางการวิจัยในอนาคต

1. ควรทำการศึกษาวิจัยสารนิเทศอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษาอื่น ๆ
2. ควรทำการศึกษาเชิงทดลองตั้งห้องสมุดอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษาในต่างจังหวัด เพื่อศึกษาถึงความเป็นไปได้ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงาน
3. ควรศึกษาสารนิเทศอาชีพที่เผยแพร่ทางสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร/นิตยสารต่าง ๆ และทางโทรทัศน์ เพื่อศึกษาในค่านิยมอาชีพ สาขาวิชา และผู้ผลิตออกเผยแพร่
4. ศึกษาพฤติกรรมแสวงหาสารนิเทศอาชีพเพื่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ และคณะวิชาที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา